

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

**Mexické prezidentské volby-
analýza volebního chování**

Bc.Miloš KNOFLÍČEK
Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Brno 2011

Vysoká škola: Univerzita Palackého

Fakulta: Přírodovědecká

Katedra: Rozvojových studií

Školní rok: 2008/09

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

student

Miloš KNOFLÍČEK

obor

Mezinárodní rozvojová studia

Název práce:

Mexické prezidentské volby – analýza volebního chování

Mexican presidential elections – analysis of electoral behavior

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je analýza volebního chování obyvatel Mexika při prezidentských volbách v rozmezí let 1997 až 2006 z hlediska časového a prostorového. Diplomant provede rozbor souvislostí mezi základními sociálními, ekonomickými a demografickými znaky voličů a jejich volebním chováním a vytvoří jeho jednotnou hodnotící škálu pro všechny státy mexické federace. Diplomant zahrne analýzu vývojových trendů ve volebním chování voličů prezidentských kandidátů jednotlivých relevantních politických stran. Diplomová práce bude zpracována na podkladě statistických dat federálního statistického úřadu, sčítání lidu a centrální volební komise Mexika (Instituto Federal Electoral).

Diplomová práce bude zpracována v těchto kontrolovaných etapách: vytvoření výběrové bibliografie k tématu a upřesnění struktury práce (únor 2009), rešerše literárních pramenů (červen 2009), analytická část práce (léto 2009), zpracování výsledků (podzim a zima 2009), formulace závěrů (únor 2010), zpracování textu práce a graf. příloh, odevzdání DP (květen 2010).

Rozsah grafických prací: text a ilustrační mapy, grafy

Rozsah průvodní zprávy: 22 000 slov základního textu + práce včetně všech příloh v elektronické podobě

Seznam odborné literatury:

Vytvoření seznamu relevantní literatury je součástí první etapy tvorby DP.

Vedoucí diplomové práce: Miloš Fňukal

Datum zadání diplomové práce: 28. 10. 2008

Termín odevzdání diplomové práce: 15. 5. 2010

---

vedoucí katedry

---

vedoucí diplomové práce

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou použitou literaturu a další zdroje použitých informací.

---

podpis

Děkuji panu RNDr. Miloši Fňukalovi, PhD za vstřícnost, cenné rady a trpělivost při odborném vedení mé diplomové práce.

SHRNUTÍ:

Magisterská diplomová práce se zaměřuje na tematiku, pomyslně umístěnou na trojmezí disciplín geografie, sociologie a politologie. Vychází z autorovy premisy, že určité souvztažnosti mezi sociálními, demografickými a ekonomickými charakteristikami obyvatelstva na straně jedné, a výsledky jednotlivých politických subjektů na straně druhé, reálně existují, a za určitých vhodných, podmínek, se dají docela dobře měřit a analyzovat vědeckými metodami, například pomocí korelační analýzy. Konkrétní zaměření práce je na mexické prezidentské volby, které proběhly v letech 1994, 2000 a 2006. Nejprve je mexická federace charakterizována z geografického, následně pak z historického a politického hlediska, a vzápětí jsou stanovana určitá obecná i autorova teoretická a metodologická východiska a možnosti a úskalí jejich praktické aplikace v případě Mexika. Práce si všímá prostorových rozdílů sociálních, demografických a ekonomických charakteristik obyvatelstva, respektive indikátorů, které tyto charakteristiky určitým vědeckým způsobem kvantifikují a umožňují tak východisko pro případnou další analýzu, na územní úrovni jednotlivých mexických států, stejně jako volebních výsledků jednotlivých mexických politických subjektů (PAN, PRI, PRD), a jejich možné souvislosti jsou měřeny metodou korelační analýzy. Krom toho jsou v práci vytýčena území volební podpory a nepodpory jednotlivých mexických politických subjektů.

KLÍČOVÁ SLOVA: volební geografie, Mexiko, PAN, PRI, PRD

SUMMARY:

The Master thesis is focused on fusion or mix of fields of scholarship- on the border of geography, political science and sociology: electoral geography. Authors approach is based on the faith, that social, demographic, and social characteristics of population (as so called independent variable) can (and de facto it is really happening) determine political and electoral behaviour (voting intentions) (as so called dependent variable) of individuals, households, communities and different social groups. And these effects are measurable and analyzable by scientific methods (for example by correlation analysis). And the geographic location (independen country) of authors choice was Mexico and its presidential elections 1994, 2000 and 2006. At first, geographic, historical and political characteristics of Mexico are presented. And this masters work continues by theoretical and methodological grounds of electoral geography, its and opportunities and risks of practical application on the case Mexican reality. Masters work traces territories of electoral support and marginality of mexican political subjects. The level of Mexican federative administrative units is focused becuse of spatial differentiation of social, demographics, and economics indicators values which are subjects of correlation analysis with electoral results of mexican political subjects on these regional level.

KEYWORDS: electoral geography, Mexico, PAN, PRI, PRD

Obsah

1. Úvod

2. Cíle

3. Použité metody a úvodní metodologické poznámky

4. Základní geografická charakteristika Mexika se zaměřením na fyzickou geografii

5. Základní demografická a socioekonomická charakteristika Mexika

6. Historický přehled

7. Volební systém

8. Stranický systém

9. Charakteristika států mexické federace z hlediska srovnání vybraných kritérií

10. Teoretická východiska práce a možnosti a omezení jejich praktické aplikace na případu Mexika

11. Teoretická východiska volební geografie a možnosti jejich praktické aplikace na případu Mexika

12. Území volební podpory a marginality

13. Korelační analýza

14. Závěr

8.4 Charakteristika politického (a společenského) systému současného Mexika optikou mezinárodního srovnání

9. Základní geografická charakteristika jednotlivých států mexické federace

1. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá dílčím aspektem mexické reality: volbami prezidenta Mexika, které proběhly v letech 1994, 2000 a 2006. Mexiko si zaslouží větší pozornost sociálních vědců nejen vzhledem k počtu obyvatel či velikosti trhu, ale zejména proto, že v rámci některých indikátorů rozvoje dosahovalo či ještě dosahuje lepších nebo stejných výsledků, než například některé „nové“ členské země EU. A mnohdy dynamický a úspěšný dosavadní vývoj v Mexiku jako jedné z „nejvyspělejších“ a také „nejvlivnějších“ zemí Latinské Ameriky může být vzorem či varováním právě pro mnohé (nejen) latinskoamerické země, které se tak jako dřívější i nyní Mexiko trajektorií vývoje pravděpodobně vydávají na cestu přiblížení se k současným

„nejvyspělejší“ zemím světa.

Stejně tak je poučné sledovat, jak pro Latinskou Ameriku typický model prezidentské republiky obstojí na počátku 21. století v mexickém podání a jak se mexický politický systém vypořádává s dědictvím vlastní specifické minulosti, jaká poučení čerpá z minulosti „nejvyspělejších“ zemí světa, jak je aplikuje ve své současnosti a jakým směrem bude napínat své úsilí v budoucnosti. Např. volby v r.2006 až do poslední chvíle provázela otázka, zda se Mexiko zařadí do série států, kde uspěje levice, a v tomto případě zda půjde spíše umírněným „brazilským“ či naopak radikálněji levicovým „venezuelským“ směrem. Po volbách zase vyvstala jednak otázka, jak v mexických poměrech co nejlépe vyřešit prudký povolební konflikt a rovněž i otázka, jak tehdejší pravostředová vláda dokáže své tržně ekonomické reformy provádět a udržovat ke spokojenosti obyvatelstva tak, aby následující parlamentní volby uprostřed prezidentského volebního období nepřivolaly vítězství sil, stavějících se do opozice k prezidentovi zvolenému v roce 2006 (což se skutečně naplnilo).

Mexiko je dle dlouhodobého laického pozorování autora této práce zřejmě masmediálně nejfrekventovanější latinskoamerickou zemí a do jisté míry i v důsledku toho uvářejícím image ostatních, méně medializovaných zemí daného zájmového území.

Stereotypizující a romantizující představy horkokrevosti, krásných mladých snědých žen, představy v mileneckém (a rovněž v manželském) vztahu žárlivých machů s pečlivě pěstěnými kníry, představy, jejichž kontury načrtly a načrtávají telenovely i jiné mediální a kulturní výstupy (tedy ten zlomek z rozmanité latinskoamerické kultury, kterému naše mainstreamizovaná a konformizovaná media umožní proniknout přes komerčně determinovaný census), aniž by tyto výstupy podávaly reference o latinskoamerické realitě.

2. Cíle

Cílem této diplomové práce je popsat prostorovou diferenciaci rozložení volebních výsledků jednotlivých kandidátů na funkci prezidenta Mexika v posledních třech proběhnutých volbách formou vytýčení území volební podpory, stabilní, území volební nepodpory (marginality) a rovněž nalézt, analyzovat a osvětlit korelační souvztažnost mezi obecnou prostorovou diferenciací a prostorovou diferenciací rozložení určitých sociálních, ekonomických a demografických znaků obyvatelstva na úrovni jednotlivých států mexické federace.

Téma práce má poskytnout vhled do pravděpodobných geografických determinantů

volebního chování v jedné ze zemí regionu, který česká volební geografie doposud opomíjela.

3. Použité metody a úvodní metodologické poznámky

Bylo vybíráno téma v nejen české provenienci co nejméně pokryté, aby byl přínos práce pokud možno reálný. Zvoleny byly poslední troje mexické prezidentské volby, přičemž volby v roce 1994 (v období eroze dlouhá desetiletí trvající dominance strany PRI) bývají ještě označovány za nedemokratické (Nohlen 2005), na rozdíl od následujících analyzovaných prezidentských voleb (2000 a 2006), což teoreticky umožňuje pohled na případné změny struktury volebních výsledků. Část práce následující po Úvodu a Cílech charakterizuje Mexiko zejména z fyzicko-geografického, socioekonomického a demografického, historického a politického hlediska, následované teoretickými východisky pro analýzu souvztažností a nastíněním možností jejich praktických aplikací na případ Mexika a regionálně socioekonomickou charakteristikou jednotlivých mexických států.

Samotné výzkumné těžiště se tím pádem nachází v exploraci a následné explanaci (analýze) výše zmíněných souvztažností za pomoci softwarových statistických procedur .

Volby v daném časovém období budou posouzeny z hlediska odlišnosti volebních výsledků jednotlivých prezidentských kandidátů od celostátního průměru a budou tak vytyčena území volební podpory, území volební nepodpory.

Následně budou pomocí softwaru nalezeny pravděpodobné korelační souvislosti mezi regionální socioekonomickou a regionální volebně behaviorální dimenzí strukturace mexické společnosti

Specifičnosti zpracovávaného areálu, které svým charakterem je nutné brát do úvahy a z nichž některé mohou komplikovat a také komplikují použité metody práce, zahrnují například určité, v daném typu výzkumných prací notoricky v praxi zakoušené, typy zkreslení analýzy vztahu mezi proměnnými (nepravá korelace, dvojí příčina, chybějící střední člen, vývojová sekvence). Ve stejném slova smyslu samozřejmým komplikantem je i fakt, že volební chování a rozhodování se odehrává v otevřeném systému interakce mnoha proměnných (a úkolem autora je udržet přijatelnou empiričnost a exaktizaci typickou pro přírodní vědy).

Patří sem v sociální a politické struktuře stále přítomné relikty nedemokratického politického systému. Mocensko - politická a s ní propojená nejen ekonomická konfigurace a interakce, měnící se v souboru a čase v dobách dominance strany Partido Revolucionaro Institucional položila určité základy dnešní volebně geografické mapě Mexika, od čehož nelze v analýze a interpretaci daného tématu abstrahovat .Ovšem míra tohoto zkreslení na druhou stranu nejde ani kvantifikovat).

Rovněž je dosti pravděpodobné, že volební výsledky jsou z větší části než například v zemích EU ovlivněny v lepším případě neformálním, v horším případě nátlakovým až výhružně násilným působením určitých, zejména nelegálních mocenských struktur (drogové kartely) na část voličstva, stejně jako určité pochybnosti o stoprocentní autenticitě volebních výsledků, což se však konkrétně prezidentských voleb týká významně méně (díky menší lokální determinaci) než lokálních, regionálních a parlamentních voleb.

Roli by mohl sehrát i fakt, že některé faktory (distribuce bohatství) více varíují v rámci jednotlivých územních celků než mezi nimi (typicky sídelní struktura například hlavního města).

Původním zamýšleným záměrem autora byla více nomothetická práce poskytující vhled do volební geografie Latinské Ameriky (podobně jako bakalářská práce autora poskytovala geograficky širší, avšak na druhou stranu tématicky stručnější v rámci té které země) vhled do kontextu více států Latinské Ameriky. Po zvážení a konzultaci však nakonec byla zvolena více idiografická práce se zaměřením na Mexiko.

Metodologickým problémem vycházejícím ze stranického systému byl rovněž fakt určité stranicko systémové diskontinuity u menších stran (přichýlení se PVEM nejprve k PAN a posléze k PRI, a slučování se a štěpení zejména v levé části spektra). Vzhledem k logické personalizaci prezidentské volební soutěže (ostatně, Mexiko je prezidentská, tedy nikoliv parlamentní, či rezidentsko-parlamentní republika) může do výsledku analýzy vstupovat i personální diskontinuita (naopak vnitrostranická diferenciacie té které strany v různých regionech je tím naopak umenšena) .

Časová dimenze zpracovávané tematiky má rovněž svůj podíl problematičnosti, neboť samotné jádro práce, tedy souvztažnost mezi sociodemografickými ukazateli zahrnutými do analýzy a výsledky voleb není zcela synchronizovaná z technických důvodů. Bylo možno analyzovat jednak ukazatele zachycované relativně bezproblémově, respektive frekventovaně ve statistikách ve svojí dynamice (zejména měsíční zprávy o vývoji nezaměstnanosti) a korelovat tak data aktuální a relevantní k přibližnému datu těch kterých voleb, což by ovšem vyžadovalo ve skutečnosti nekompletní data a konstantní metodiku stanovování míry nezaměstnanosti (kterážto se ostatně měnila v průběhu poslední dekády i v České republice).

Sčítání lidu, jenž se koná každých deset let, poskytuje data s desetiletou periodicitou a má proto za následek neprůnik s některými volbami.

Technickým komplikantem pak byl formát dat mexických statistik, kdy bylo několikanásobně nutné rutinně fyzicky data přepisovat a upravovat, což zvyšovalo riziko problému zvaného „Garbage in, garbage out.“ Což znamená, že například překlep v číslici by měl za následek chybný výsledek výpočtu.

Míru problematičnosti spznění zadání zkomplikoval i fakt, že vzhledem k systému registrace voličů v mexických volbách Federální volební institut IFE neslučuje do volebních statistik k daným volbám za územní entity volební účast (na rozdíl od podílu a počtu neplatných hlasů a bílých lístků) a tento ukazatel je statisticky vykazován odděleně, což nakonec způsobilo, že do korelační analýzy nebyla zařazena míra volební účasti, kterážto ovšem mohla osvětlit více závěry práce, jelikož by mohla odpovědět na otázku „kdo nechodí volit“.

4..Základní geografická charakteristika Mexika se zaměřením na fyzickou geografii

Polohu Spojených států mexických (dále též Mexická federace, případně Mexiko (nelze zaměňovat smexickým státem Estado De México) zařazuje většina autorů z obecného fyzickogeografického regionalizačního hlediska do Severní Ameriky, nicméně jsou občas zařazovány do Střední Ameriky (která ovšem mívá lokalizovánu severní hranici v oblasti Tehuantepecké šíje, tedy až v jižní části Mexické federace) (Baar - Šindler 1989, srovnání s různými autory 2011).

Jižní, respektive jihovýchodní pevninská hranice je konfrontována se sousedstvím s Republikou Guatemala a státem Belize (což je britské dominium).

Severní, ostře sledovaná a střežená pevninská hranice, sousedí se Spojenými státy americkými, konkrétně s Kalifornií, Arizonou, Novým Mexikem a Texasem.

Pobřeží lemované oceánem se pak nalézá na západní, Pacifickým oceánem omývané, straně i na východní, „Atlantické“ straně.

Prostorově dominantními typy krajiny v Mexiku jsou pohoří a náhorní plošiny, spadající do širšího fyzickogeografického celku Kordiller.

Přírozené geografické bariéry v severní části Mexika tvoří zejména dva základní „horské systémy“ Sierra Madre Occidental a Sierra Madre Oriental, mezi nimiž se nachází Mexická náhorní plošina. Pobřežní nížiny jsou poměrně úzké (podobně jako ve značné části afrického pobřeží). Směrem na jih se pak nachází horstvo Mladovulkanická Kordillera, na něž v jižním směru navazuje horstvo Sierrqa Madre del Sur. „Atlanticko-Pacifický předěl“, tvořený americkou pevninou se směrem na východ v oblasti Tehuantepecké šíje zužuje a zplošťuje (i když na stavbu průplavu to zřejmě není!). Na východ od této šíje se pevnina opět rozšřuje a specifikem této části Mexika je vápencově-krasová plošina Yucatánského poloostrova, na východě zahrnující turistický „hotspot“ -Mayskou riviéru (byť hotspot trpící současnou bulvárně- zveličovací medializací Mexika coby kriminogenní země). Relativní pravidelnost mexického území narušuje na severozápadě přiléhající Kalifornský poloostrov, který od mexické pevniny odděluje Kalifornský záliv (Mar de Cortés) (což ovšem vyplývá z historie územního vývoje hranice Mexika a USA) (Fňu

kal 2006). Severní část je aridní, pouštního i polopouštního charakteru, mnohdy bez stálých toků, v centrální části pak navazuje v nižších polohách savanovitý typ vegetace, a posléze v horách jsou i subtropické smíšené lesy. Vlhké tropické lesy se nalézají na jihu (Fňukal 2006).

Mexiko se rozkládá na ploše 1 964 375 km² (CIA World Factbook 2011).

Jelikož autor této práce má občas mírné tendence podléhat geografickému determinismu a v souvislosti s tím se domnívá, že politické a jinak duchovní postoje obyvatel jsou skutečně do značné míry ovlivňovány subjektivním pocitem fyzické bezpečnosti, kterážto je ovlivňovaná v mexickém případě i mírou expozice značné části obyvatel nezanedbatelné expozici přírodních rizik a hazardů, je nutné zmínit právě fakt, že mexická federace se ze značné části území nachází v seismicky a tektonicky aktivní oblasti, a je vystavená nebezpečí ničivých zemětřesení, vulkanických erupcí a riziku tsunami (CIA World Factbook 2011).

Rovněž nezanedbatelné riziko tropických cyklon jak na západním, tak i na východním pobřeží, je nutné vzít z tohoto hlediska na zřetel (CIA World Factbook 2011).

5. Základní demografická a socioekonomická charakteristika Mexika

Filozofie této práce vychází z předpokladu, že právě demografická a socioekonomická struktura společnosti se velmi významným způsobem odráží v prostorové diferenciaci volebních výsledků.

Ačkoliv vybrané indikátory pro korelační analýzu jsou vztaženy k datům ze sčítání liduroku 2000, budou v této kapitole zmíněny některé aktuální sociodemografické a ekonomické ukazatele.

Počet obyvatel Spojených států Mexických v polovině roku 2011 přesahoval 113 700 000 (CIA World Factbook 2011).

Podíl předproduktivní složky obyvatel, tedy obyvatel ve věkové kategorii do 14 let činil v roce 2011 dle odhadů 28.2%, tedy například ve srovnání se zeměmi EU poměrně nadreprezentovaný.

Podíl obyvatel ve věku 15-64 let činil 65.2% a podíl osob ve věkové kategorii nad 65 let činil 6.6%.Lze tedy odvodit, že věková struktura Mexické populace je demograficky progresivnější než u většiny tzv. Nejvyspělejších zemí, leč regresivnější než u značné části latinskoamerických zemí, o afrických zemích ani nemluvě. (CIA World Factbook 2011).

Populační přírůstek v roce 2010 pak činil zhruba 1,1%, přičemž míra porodnosti přesahovala míru úmrtnosti více než trojnásobně (1,9% versus 0,5% a migrační saldo bylo mírně negativní: -0,3% (CIA World Factbook 2011).

Míra urbanizace v roce 2010 dosahovala 78% a růst míry urbanizace se ještě stále nepřeměnil ve stagnaci (CIA World Factbook 2011).

HDP na osobu v paritě kupní síly řadilo Mexiko na 85. místo mezi zeměmi světa (13 900 amerických dolarů). Sektor služeb se na tvorbě HDP podílel 62,5%, sektor průmyslu 33,3% a sektor zemědělství 4,2%. Míra zadlužení veřejným dluhem dosahovala cca 40% HDP. (CIA World Factbook 2011).

Značným zdrojem problémů by mohla být nerovnoměrná distribuce bohatství, respektive příjmů (CIA World Factbook 2011).

6. Historický přehled

Samostatný vývoj států Mexika započal v roce 1810, kdy po dlouhém období nespokojenosti se španelskou koloniální správou a obchodní politikou byla vyhlášena

nezávislost Mexika na Španělsku. Ta však byla uznána až v roce 1821, v němž skončila jedenáctiletá válka o skutečnou samostatnost Mexika. V roce 1824 byla vytvořena federace států Mexika. V čele stál generál Antonio López de Santa Ana. Ústava uvedená pro tento státní útvar v platnost téhož roku byla už v roce 1836 prezidentem Lopézem zrušena. Ten zároveň ustavil místo federace centralistický politický systém s autoritářskou vládou. Za vlády tohoto prezidenta - jenž byl do prezidentské funkce v rozmezí let 1833 až 1855 zvolen jedenáctkrát - Mexiko vstoupilo do války o udržení Texasu jako mexického území a do války proti USA, jenž měly územní požadavky za újmy způsobené bojem mexické společnosti za nezávislost. V r. 1844 byla mexická vláda přinucena vzdát se Texasu, který byl téměř vzápětí připojen k USA. Po prohře ve válce podepsala mírovou smlouvu v Guadalupe Hidalgo o mezistátní hranici s USA. Za úplatu podstoupila USA území severní Kalifornie, Colorada, Arizony a Nového Mexika. V roce 1853 se mexická vláda vzdala i dalších území, která v současnosti tvoří státy USA: Utah, Nevada, Kalifornie a část Wayomingu, Nebrasky, Arkansasu a Oklahomy. Těmito poválečnými transakcemi (druhá z nich je nazvaná Gadsdenova koupe) ztratilo Mexiko 55% celkového území, které mělo v době nezávislosti. V reakci na zmrazení státního dluhu

Mexika mexickou vládou došlo v roce 1861 k intervenci evropských mocností – Británie, Španělska a Francie, která v roce 1864 na území Mexika obnovila císařství dosazením Maxmiliána

Habsburského a tím I kontrolunad Mexikem. Mezi roky 1858 a 1872 stabilizoval politiku a hospodářství prezident

Benito Juaréz ve spojení s konzervativní vládou. Prosadil některé vytoužené reformy zaměřené na zmírnění sociální nespravedlnosti, zlepšení postavení rolníků a indiánů, snížení vlivu církve v politice a společnosti, hájil právo na sebeurčení národů a odmítal zahraniční intervence do vnitřních záležitostí Mexika. Rozmezí let 1867 až 1876 bylo vnímáno mexickou společností jako období fungování liberálního politického režimu, mělo však vždy i některé diktátorské rysy.

Například prezident Juaréz „...se vždy snažil udržet Kongres pod kontrolou“ (Kašpar – Mánková 2009: 211). Cílem prezidenta Sebastiána Lerda, jenž nastoupil do funkce v roce 1872, také byla liberální republika s centralistickou vládou, dosáhl však v roce 1875 většího vyvážení moci zřízením senátu.

Po období jeho vlády se zvedla vlna nepokojů, kterou ukončil svým nástupem v roce 1877 až diktátor

Porfirio Díaz. Jeho třicetiletá vláda (zvaná porfiriato) zajistila Mexiku společenský a ekonomický rozvoj. I přes to však vyvstaly nedostatky porfiriátu jako pokles hospodářské produkce, nesoulad modernizace s tradicemi, nedorešené vlastnické právo k půdě, nevídané pronikání zahraničního kapitálu do mexické hospodářské sféry, ale i nedostatek příležitostí pro politickou pluralitu a už i třídní boj. Diktátorský režim v tomto období však byl podporován armádou, církví a zahraničními investory, což bylo v rozporu s očekávaným vývojem liberálního prostředí v Mexiku. Dlouhodobá nespokojenost vyústila ve spontánní vypuknutí revoluce v roce 1910. Hlavní důvody vedoucí k revolučnímu dění jsou spatřovány především v krizi Díazovy vlády související s neschopností úspěšně

dokončit reformy a s Maderovým povstáním zaměřeným na svržení diktátora, v rozšíření liberálního a konstitucionalistického disidentského hnutí, ale i v tom, že se do čela revolučních událostí na venkově postavily silné osobnosti – Villa a Zapata, který již během revoluce (jež byla spíše občanskou válkou) rozdělil půdu. Francisco Madero se po odstoupení Díaze stal v roce 1911 na 2 roky posledním liberálním prezidentem, ale zároveň prvním, který chtěl zavést fungující demokracii a uskutečnit politickou reformu. Svou kampaní pozvedl politické vědomí městské i venkovské populace. Ačkoliv byl Maderův politický směr vnímán jako revoluční, Maderova vláda byla

převzatá z Díazova režimu. Ta spolu s klíčovými institucemi, armádou a částí Kongresu, neumožnila

rychle řešit ekonomické a sociální problémy. Naopak – Madero byl svržen vojenským převratem, v němž

převzal moc generál Victoriano Huerta a později i funkci prezidenta. Ten rozpustil Kongres, omezil

svobodu tisku, zdvojnásobil počet vojáků a militarizoval i vládu. Prosadil však zdanění majetku, zvýšení rozpočtu na školství a dokonce vedl proindiánskou politiku. Hospodářskou krizi, devalvaci měny a hlavně občanskou válku však nedokázal překonat. V ní získal podporu celého severu Mexika a

postavení prvního šéfa revoluční vlády guvernér Carranza. Spolu se svými přívrženci – konstitucionalisty – uplatňoval právo na legitimitu vládnutí. Byli diplomaticky uznáni USA. Konvent

ustavený vojenskými veliteli v roce 1914 byl v roce 1915 zrušen (Kašpar – Mánková 2009: 233).

Traumatizovaná společnost v rozvráceném hospodářství si však už přála hlavně stabilizaci a mír.

Politická situace dospěla do stádia, kdy bylo nutné zakotvit revoluční reformy v ústavě, ale již v této době začal prezident a jeho liberální vláda ztrácet důvěru, že i nadále ještě usiluje o

agrární reformu. Naproti tomu například skupina vedená guvernérem Yucatánu Alvaradem dosáhla již za

podpory federální armády zrušení peónské práce, uskutečnění výstavby škol, vytvoření odborů i rolnických sdružení. Alvarado usiloval i o konzolidaci široké mocenské základny. V tomto časovém období už lze považovat revoluční transformaci politické struktury za tak rozsáhlou, že se jí oproti dřívějšímu stavu přenesla moc na celé území státu a široké sociální spektrum (Kašpar - Mánková - 2009 : 235). Reformy, které zaváděla centrální vláda i regionální vláda a kasikové - příslušníci nove vytvářené armády, v níž se uchýlili mnozí vojáci i generálové minulé armády, cetníci i další, kteří se stali někde až neomezenými vládci svých teritorií - však přinášely velmi rozdílné dopady na společenskou strukturu oblastí. Nadeje na určité vyrovňávání se vkládaly do opetovného centralizmu. Kongres se pokusil uvést principy těchto reforem do federální konstituce a tím upravit ústavu z roku 1857, avšak vznikl zcela nový dokument - ústava z roku 1917, která pak obsahovala i omezení práva na soukromé vlastnění pudy, právo komunit a obcí na obecní vlastnění pudy, zásady pro společenské využití pudy a pro navrácení násilne odebraných pozemků rolníkům, omezení pro získávání majetku cizinci, uzákonění práva delníku na stávkou, princip kolektivní smlouvy, maximální hranici pracovní doby a minimální mzdy, podíly na zisku aj. Tato ústava také zaručila státní vlastnictví zemského podloží a pudy, zrušila liberální individualismus a zprávnila získání koncese a j. Ústava chránila komunity a bezzemky, laické školství, omezila vliv církvi, umožnila činnost delnických a rolnických organizací, avšak v různých státech byla legislativa na nestejně úrovni. Ústava uspokojovala revoluční požadavky všech sociálních vrstev. Vychází z ideálu

revoluce a stala se na dlouhou dobu základem mexické ideologie a národní politiky. Je stále platná.

O naplnování ideálu revoluce stále šlo a jde. Některí autoři považují vyhlášení ústavy za dovršení

revoluce (Němec (ed.) 2006: 222). Dodržování ideového rámce konstitucionalizmu je považováno za legitimizaci vlád. Prezident Carranza, jehož legitimita byla ústavní, musel ve svém funkčním období řešit potíže plynoucí z militarizmu, kasikizmu, ozbrojené neposlušnosti, ale i z rozdrobení moci, slabosti státní správy i financí nebo z celkové autonomie některých států. Nejnebezpečnějším fenoménem mexického vývoje však byla nespokojenost generálu. K uvolnování napětí neprispívalo, že představitelé armády v letech 1917 až 1928 tvorili stále ještě až 60% ústavodárného shromáždění a v roce 1919 dokonce prezident Cárdenas ztratil jejich podporu. Po státním převratu v roce 1928 přinesla vláda prezidenta Obregóna mezi léty 1920 až 1924 pokrok do oblastí školství, zaměstnanosti a pozemkových reforem. Hlavním rysem tohoto období bylo zvýrazňování národní mexické identity a masové šíření kultury. Vynikla i široká škála tvůrčích projektů. Také na politické scéně bylo živěji. Na delnické svazy a odbory navázaly další organizace - například Dum světového delníka. Činnost radikálu odborového hnutí se soustředovala ve Všeobecné konfederaci pracujících. Prezident Carranza chtel proti radikálním odborům postavit umírněnou odborovou koalici, a proto podporil Mexickou regionální delnickou konfederaci, CROM, která již v roce 1919 zahrnovala mnoho rolnických organizací. 248. neco dopsat Ústava z roku 1917, která tak položila základ novému právnímu rádu v oblasti vlastnictví půdy, se například v Morelosu při radikální reforme vlastnictví půdy ve prospěch obcí již v 1. fázi dotkla 3 milionu lidí (Kašpar – Mánková 2009: 242). V letech 1921 až 1934 bylo mezi 800 000 rolníků rozděleno 10 milionu hektarů půdy a za působení prezidenta Cárdenase kolem roku 1934 dosáhla předaná půda rolníkům 28 milionu hektarů. Do rolnických požadavků byly včleneny i požadavky radikálních politiků a delnických skupin, jejichž úsilí směřovalo ke všeobecné agrární reformě a předání moci delníkům a rolníkům. Od roku 1923 vznikaly místní rolnické ligy usilující o zespolnění půdy a výrobních prostředků vůbec - například Národní rolnická liga sdružovala asi 400 000 rolníků. Mnohem víc rolníků se však zapojilo do různých státních organizací

- například do Národní agraristické strany, PNA, Mexické regionální delnické konfederace, Mexické

rolnické konfederace a Rolnické národní konfederace, CNC, do níž byl vstup od roku 1938 na nátlak

prezidenta povinný pro všechny uživatele obecních pozemků. Společnou funkcí těchto organizací bylo

zmírňování sociálního napětí a podpora vlády. Pro agrární politiku v té době platil Cárdenasův Agrární zákoník. Od roku 1934, kdy do funkce prezidenta nastoupil L. Cárdenas, se realizoval šestiletý vládní program Národní revoluční strany, jenž měl urychlit agrární reformu, zajistit větší politickou moc dělníkům a zavést ideologii do škol. Cárdenas - člen radikálního hnutí - si zajistil podporu armády, vliv v masových organizacích a převzal i záštitu nad vznikem ozbrojených milicí. Dosáhl preskupení politických sil. Vyhybal se sporům s církví. Cárdenasova ideologie vykazovala socialistické principy, jeho rétorika byla nacionalistická, populistická, nesla i stopy sovetismu. Vytvářel protikapitalistickou a protiburžoazní propagandu. Přesto nepřipustil nástup komunismu. V roce 1938 jeho vláda vydala dekret o vyvlastnění ropných společností, který měl deklarovat i nacionalismus prezidenta a jeho spojitost s revolucí) (Němec (ed.) 2006: 226).

Oficiální strana se jeho přičiněním jmenovala Strana mexické revoluce. Cárdenas dosáhl politického

úspěchu návrhem rozvoje obecního družstevnictví. Indiánské lokality však zůstaly pokrokem nedotčené

a zaostávaly. Východiskem z této situace mohlo být buď naprosté přizpůsobení indiánských etnik celonárodní kultuře a shodné postavení s ostatními rolníky nebo uzavření v jejich lokalitách bez dynamického rozvoje. Toto dilema nebylo vyřešeno.

Rok 1938 však již prokázal, že produkce obecních družstev je nedostatečná, vyvlastnění ropných společností uzavřelo přístup na světové trhy, vzrostla inflace a celkové tempo dělení pudy se zpomalilo. Zmírnil se i politický radikalismus a změna politického klimatu umožnila uvažovat o prezidentově nástupci. Byl jím od roku 1940 Manuel Ávila Camacho. Ve 40. letech, kdy vláda přistoupila k urychlení industrializace, podporila soukromé investice, vydala ochranná opatření a budovala infrastrukturu, se projevil nedostatek vědeckotechnického rozvoje, v jehož důsledku vznikl málo konkurenceschopný průmysl. Rok 1968 zase poznamenaly demonstrace studentů a učitelů,

kteří požadovali na autoritářském režimu respekt k demokratickému duchu Ústavy z roku 1917.

Studenty nepodporili ani dělníci ani rolníci. Následovala represe, ale stejná kritika se objevila zase v letech 1971 až 1980. 70. léta však poznamenala už i městská gerrilla. Za jednu z jejích

prícin jsou považovány právě události v roce 1968. Tento rok je považován za krizi politického režimu. Na tragické události však reagoval prezident Echeverría zvýšením finančních prostředků univerzitám a povolením vzniku malých levicových stran - Mexické strany pracujících a Socialistické

delnické strany. Gerrillové hnutí, jež mělo své inspirační zdroje již v revolučním dení v letech 1910 až 1917, se také obnovilo právě v roce 1968, kdy byla založena jedna z prvních guerrillových skupin 70.let - Národní revoluční občanská aliance, ANCR. Jejím zakladatelem byl Genaro Vásquez

Rojas a pokračovatelem Lucio Cabanos, který založil Stranu chudých v roce 1971. V programu ANCR

byla kolektivizace, znárodnování a destrukce soukromého vlastnictví, jejími cíny byly ozbrojené akce. Hned v roce 1970 byla odhalena skupina Mexické povstalecké vojsko, ERM. Hnutí revoluční akce,

MAR, založené v roce 1971, provedlo rozsáhlé útoky v roce 1972. Bylo v kontaktu s Revoluční studentskou frontou, FER. Z univerzitního prostředí je známa od roku 1971 skupina Los Lacandonés. V

roce 1972 na území operovala Ozbrojená komunistická liga, LCA, Zapatova městská fronta, FUZ, Ozbrojená revoluční fronta E. Zapaty, FAREZ, Lidový svaz, UP (guatemalského původu), Revoluční

ozbrojené síly lidu, FRAP. V roce 1974 přibyla Komunistická liga 23.září, LC - 23. Incidenty trvaly až do roku 1980 (Kašpar - Mánková 2009: 269). Zvláštním rysem 80. let bylo, že někteří členové guerrillového hnutí přešli do legální politiky. V roce 1996 bylo usporádáno Fórum za lidskost a proti neoliberalizmu podle návrhu Zapatistu, kteří chtěli proti neoliberalizmu vytvořit dokonce mezinárodní síť. Ve vztahu k Mexiku se vymezovali prohlášením, že neusilují o moc, ale o podíl na rozhodování mexické vlády při řešení indiánských problémů. Dohoda EZLN s úřady v roce 1996 slibovala Indiánům respekt k jazykům a tradicím a uznání místní správy. Původně mírumilovná formulace požadavků Zapatistu však již v následujícím roce dostala dodatek v podobě oznámení možného přechodu k ozbrojeným akcím. Za účelem obnovení prerušených mírových jednání byl v roce

1997 zorganizován pochod do hlavního města Mexika. Zahájení mírových jednání bylo dohodnuto na

1.1.1998. V Chiapasu v té době však probíhala i rivalita mezi katolíky a protestanty, konflikty o půdu a jiné interní spory. A tak ke změně v jednání s Indiány už došlo až za vlády prezidenta V. Foxe Quesady, který uplatnil novou strategii spočívající ve stažení 180 000 vojáků, likvidaci

vojenských základen a zrušení zákazu volného pohybu mezinárodních pozorovatelů a humanitárních

pracovníků. Velmi důležitým krokem bylo i pozvání Indiánů na zasedání mexického parlamentu v roce

2001. Prezident Fox prosadil nový zákon o indiánském obyvatelstvu. Jeho základem byla dohoda o právech a kultuře původních obyvatel. Zákon byl schválen oběma komorami parlamentu, což může být

považováno za akt dobré vůle. V ostatních oblastech řízených vládou prezidenta Echeverría se největší disproporce projevovaly i nadále v ekonomice. Prezident již v roce 1974 v reakci na ztrátu zájmu USA o obchod s Mexikem navrhl sblížení se zeměmi 3. světa, na jehož základe byl vypracován

dokument Charta ekonomických práv a potřeb států (Kašpar - Mánková 2009: :265). V roce 1976 - již

za vlády prezidenta Portilla - situace kvůli problémům v ekonomice a finančním skandálům dospěla k

nové krizi důvěry ve vládu. Následovala legislativní reforma a politický režim v roce 1979 povolil 2 levicové strany - Mexickou komunistickou stranu a Socialistickou stranu pracujících a též 1 pravicovou stranu - Mexickou demokratickou stranu. Nadeje na rychlé vyřešení krize se objevila ve chvíli, kdy byl ohlášen nález nových ložisek ropy a zemního plynu. Zisky z jejich produkce měly pokrýt potřebu vnitřního trhu, eliminovat chyby v ekonomice a snížit deficit rozpočtu. Především však měly zajistit soběstačnost ve výrobě potravin, zkvalitnit školství, infrastrukturu, komunikace i síť sociálního zabezpečení. To jsou základní zásady Globálního plánu rozvoje předloženého vládou

prezidenta Portilla v roce 1980. Radu předsevzetí nebylo reálné ihned uskutečnit, zejména snížení inflace a zvýšení úrovně zemědělské výroby. Řešení se ujala opozice organizovaná v odborových ústřednách - v Nezávislé dělnické jednotě, univerzitních odborech, v elektrárenských odborech a j. Přitom celkový počet obyvatel již dosáhl 70-ti milionů. Těživá sociální situace na venkově přiměla k migraci do měst za prací velké množství lidí, jejichž hlavním problémem kromě nedostatku pracovních míst byla i nedostatečná kvalifikace. Vylidňování venkova se stalo dalším aktuálním sociálním problémem. Vláda reagovala poskytnutím státní záruky na výkupní ceny zemědělských produktů, zavedením systému úveru zemědělcům, podporila mechanizaci a ekonomické využívání zemědělských ploch. Systém výživy Mexika, SAM, se stal přednostním programem. Zahraniční politika

70. let byla pasivní. Vláda nevyužila zapojení do Organizace amerických států, OAS, ale podporila

vytvorení Latinskoamerického ekonomického systému SELA ke koordinaci a ochraně cen základních

vývozních komodit a též vytváření mnohonárodnostních latinskoamerických organizací - například Karibského rejdarství a j. Vedla k tomu nutnost soupeřit s velkými nadnárodními společnostmi. V roce 1982 se prvoradým tématem stala demokracie a celkové ozdravení politického a společenského

života v Mexiku, které po svém nástupu do funkce prezidenta chtel uskutečnit .Miguel de la Madrid .Hurtado. Mezi jeho výrazné úspěchy patří založení stredoamerického regionálního uskupení Contadora

v roce 1983, usilujícího o mír v oblasti. Další zmenou byla privatizace již znárodněných bank (Kašpar - Mánková 2009: 276). Hned další roky však opet prinesly ekonomický propad, rust inflace a

cen, snižování mezd a strety polici s obchodníky s drogami. Kritický byl rok 1985. V roce 1987 již zase byly demonstrace proti vládní politice. O rok pozdeji se stal prezidentem C.Salinas de Gortari , jehož zámerem byla úplná rehabilitace a modernizace mexického politického systému. Zahájil tím rust prestiže Mexika ve svete. Nejprve po 35 letech navázal diplomatické styky s Vatikánem v roce 1992, uzavrel dohodu NAFTA s Kanadou a USA, ale v tomto prípade vyvolal nesouhlas verejnosti, která

se obávala ohrožení konkurencí v zemedelství a obchodu. Na politické scéně se behem roku 1994 staly

dokonce tragické události - atentát na prezidentského kandidáta, vražda generálního tajemníka PRI . Rovnež neklid v Chiapasu prerostl v zapatistické povstání. Presto zahraniční média oznacila Gortariho za nejlepšího prezidenta poslední doby. Jeho nástupce - prezident Zedillo - nastoupil v roce 1994 , kdy byla proti vládě silná opozice konzervativní strany stredu PAN a rovnež strany stredu PRD (vedené Cárdenasem). Další vlna guerrilly se objevila v Chiapasu po trinácti letech jako reakce na rasové konflikty, chudobu a negramotnost. V roce 1989 až 1990 vznikla Zapatova armáda národního osvobození, EZLN, jež si vzala za cíl svržení režimu a prevzetí vlády lidem. Na svou stranu získali Indiány. Vedl je R.G. Vicente, jenž pocházel z bohaté rodiny, ale dal se na cestu profesionálního revolucionáře. Požadavky EZLN byly aktuální : vypsání voleb, stále ještě provedení

pozemkové reformy, odmítnutí Severoamerické dohody o volné obchodní zone (NAFTA) a celkové zlepšení

politické a hospodářské situace v Chiapasu. Za své vzory si vzali Zapatu, Villu, ale i Marxe, Lenina, Guevaru a Castra. Prezident Salinas Gortari se pokusil utlumit napětí zásilkami potravin, propuštěním nekterých úředníků a vyhlášením prámerí. To však následující prezident Zedillo

nekolikrát porušil. EZLN se proměnila v politickou sílu, jež získala podporu občanských hnutí.

Mela

neozbrojené politické křídlo, FZLN, a disponovala i podporou největší levicové opozicní strany Revoluční demokratické strany, PRD, založené v roce 1989. Civilní křídlo FZLN zahájilo mírovou politiku známou jako civilní zapatismus. Volby porádané v roce 1994 jsou považovány za dosud nejčistší. Ale nedůvěra zahraničních i domácích investorů vedla opět k hluboké ekonomické krizi. Přidaly se i protivládní akce zapatistu. K zásadní změně v mexické politice však vedla ztráta absolutní většiny v parlamentu. Strana PAN, jež byla stranou podnikatelů, katolíků a intelektuálů, slavila úspěch v roce 2000, kdy se stal prezidentem její člen Vicente Fox. Ten však nedokázal řešit nezamestnanost, korupci hlubokou chudobu, bytové problémy a j. Zásadní změnu v mexické politice však znamenala skutečnost, že strana PRI ztratila absolutní většinu v parlamentu. V roce 2000 zvítězila strana PAN - strana podnikatelů, katolíků a pravicových intelektuálů, z níž vyšel i příští prezident Vicente Fox. Jeho situace byla neutěšená - byl obklopen korupcí, nezamestnaností, hlubokou chudobou i bytovými problémy obyvatel. Další prezidentskou kampan ovládl López Obrador s

velmi razantní rétorikou, s níž požadoval vyhodit darebáky, kteří nesou zodpovědnost a nahradit je vůdci, kteří budou zastupovat chudé a pomáhat jim (chudých bylo v té chvíli 50% populace). Taktika však selhala, neboť se Obrador oprel o stávající instituce a ztratil verohodnost.

Prezidentem je od roku 2006 F. Calderon Hinojosa - pravicový liberál. Opatrně slíbil jen snížení chudoby, kontrolu inflace, ekonomický růst a zpřístupnění úveru nižším vrstvám obyvatelstva.

Prezident musí řešit udržení a posílení systému demokratických institucí (Kašpar - Mánková 2009: 280).

Prezident Calderon byl v roce 2007 uzavírat „příležitostné a taktické koalice při hlasování o zásadních bodech vládní politiky. Hlavními tématy byly důchodová reforma, reformy daňového systému, soudní, reformy volebního systému, reformy zákonného rámce pro těžební průmysl, ovšem některé zůstaly jen ve stádiu pokusu. Politický nekonsensus ve volených institucích se pak prohloubil v roce 2008, aby následně ještě eskaloval po parlamentních volbách v polovině funkčního období prezidenta Calderona, tedy v roce 2009. Při získala v kongresu 237 křesel a společně se svým současným spojencem, tedy se Stranou zelených, získala většinu 8 křesel.

PAN oslabila na 143 křesel a velký propad oproti volbám do kongresu, které se konaly v roce 2006, zaznamenala PRD se ziskem 71 křesel (Freedom House 2011).

Poměrně rozsáhlá systémová volební reforma navzdory intenzivnímu jednání hlavních politických stran ztroskotala a její prosazení zůstává otevřenou otázkou s nejasnou odpovědí (Freedom House 2011).

Klíčovým problémem země zůstávalo, ba co více, ještě spíše eskalovalo na své intenzitě a rozsahu, násilí páchané členy drogových gangů. Dle odhadů v souvislosti s tímto stinným fenoménem bylo jen za rok 2010 zavražděno kolem 15 000 osob (Freedom House 2011, Conflict Barometer 2011). Navzdory nasazení až 45 000 vojáků mexické armády v krizových oblastech v posledních několika letech, se výsledky zdají býti ve značné míře neuspokojivými (Freedom House 2011).

7.Volební systém

V ústavě a volebním zákonu Mexika je zakotvena institucionální, funkční a procesní architektura federálních orgánů, tedy s i podmínky a způsob volby prezidenta, Kongresu coby dolní komory parlamentu i Senátu coby horní komory parlamentu. Prezident je volen všemi oprávněnými voliči na

dobu šesti let v celonárodních volbách. Zvolen může být jen relativní většinou hlasu voličů, konkrétně v jednokolovém volebním systému relativní většiny bez stanovení minimálního procentuálního prahu. Znovuzvolení se po zkušenostech z minulosti za žádných okolností nepripouští.

Potenciální prezidentský kandidát musí dosáhnout věku alespoň 35ti let a musí splňovat podmínky vyjmenované v příslušné legislativě, konkrétně v oblasti občanství (Nemec (ed.) 2006: 234 - 5). Pro volbu poslanců do Kongresu je však zaveden volební systém smíšený, podle něhož je část křesel přidělena podle pravidla většinového zastoupení a zbytek křesel je připojen na základě pomerného zastoupení. Celkový poměr zastoupení stran závisí na poměru těchto dvou částí voleb. Volby do Poslanecké snemovny jsou pořádány každé 3 roky, počet volených poslanců se však liší a liší se i způsob volby. 300 poslanců je voleno v jednom kole v jednomandátových obvodech. Ke zvolení poslance

je nutná prostá většina hlasů. Další 200 poslanců je voleno na základě pomerného zastoupení v pěti vícemandátových volebních okresech. Volič má k dispozici 2 hlasy, z nichž jedním může volit určitého kandidáta a druhým politickou stranu. Volby jsou pro voliče povinné, účast u voleb však v

Mexiku není však formou případného sankčního praktického systému vymáhaná. Volební právo připouští

volit prezidenta a poslance do zastupitelských orgánů od 18ti let, právo být zvolen poslancem však je až od 21 let. Pro oba způsoby využití volebního práva jsou přesně vyjmenovány další podmínky ve

volebním zákone, respektive v rámci ústavy týkající se například státního občanství- požaduje se narození v Mexiku (Nemeč ed. 2006: 239) Podmínkou vstupu politické strany do Kongresu je překročení dvouprocentního počtu voličských hlasů, jak to stanovuje volební klauzule. Pro rozdělování křesel se v Mexiku používá t.zv. upravený volební kvocient. Ústava zabranuje vzniku dominantní strany ustanovením, že žádná strana nemůže mít v dolní komoře , jenž je podílem součtu

hlasů a počtu křesel přidělených volebnímu obvodu zvětšeným o 2 . Součet hlasů, které daná strana získala v daných volbách, vydělený tímto kvocienem udává počet křesel pro stranu. Pokud zůstávají nepřidělená křesla, metodika stanovuje další 2 kroky: stanoví se t.zv. kvocient jednoty vydělením počtu zbylých hlasů počtem zbylých křesel. Pokud i nadále křesla zůstávají, použije se pravidlo většinového zbytku. Kongresu více než 300 křesel. Design senátních voleb v Mexiku je pak takový, že

celkem 128 senátorů se volí jednak v čtyřiceti obvodech po třech senátorech na dobu šesti let. Senátoři v každém obvodu se volí podle principu prosté většiny, 2 křesla získá strana s nejvyšším počtem hlasů, třetí křeslo případně straně umístěné na 2. místě. Zbývajících 32 křesel v senátu se rozdělí proporcionálně vždy v jednom vícemandátovém obvodu. Při rozdělování křesel se použije Hareova kvóta a největší zbytek. Jde o většinový systém s úpravou pro reprezentaci menšin a s přídatným lístkem pro pomerný systém (Nohlen 2005: 451)

8. Stranický systém

Mexický stranický systém tvoří politické strany a jejich vzájemné vztahy, které v toku času nabývají podle momentální situace různou podobu, od kooperacních až po konfliktní. Politické strany, jako volná sdružení občanů s podobnými názory na společenské dění, jsou v současném Mexiku

hlavními aktéry politické soutěže o účast na moci, v níž na základě svých stranických programů

usilují o podporu volicu. Behem Mexické revoluce v letech 1910 až 1917, kdy masy chudých bojovaly

za ideály sociální spravedlnosti, šlo zejména střední třída také o znovuzavedení pluralitního politického systému a obnovení liberalismu. Mexická revoluce znamenala pro mexickou společnost základní ideový zdroj budoucí politiky, v jejímž porevolucním období byl v určitém case započat i proces pozvolné institucionalizace politického systému. Mexickou mocenskou sféru však ovládali většinou revoluční vůdci (Nemeč (ed.) 2006 : 224). V období let 1916 až 1928 bylo na politické scéně 5 hlavních politických stran a mnoho různých politických uskupení, jenž sice mely podporu volicu, ale nebyly schopny zajistit kontinuitu vlády. V takto složitém politickém prostředí připravil osobním vyjednáváním puču pro vznik nové strany prezident Calles (Nemeč (ed.) 2006 : 225). Ta vznikla r. 1929 a nesla název Národní revoluční strana (Partido Nacional Revolucionario, PNR). Byla od počátku zvláštní svým složením, nebot zahrnovala jak fungující politické strany a sdružení, tak i revoluční vůdce. PNR se v r. 1938 reorganizovala a změnila název na Revoluční mexickou stranu (Partido de la Revolución Mexicana, PRM) a v r. 1946 na Institucionálnu revoluční

stranu (Partido Revolucionario Institucional, PRI). Tato strana, která si kladla za cíl realizovat ideály revoluce, sice částečně v určitých obdobích omezila násilí a chaos v zemi a docílila určité stability nutné k obnově a modernizaci, avšak demokratický deficit v období její dominance na mexické politické scéně byl zjevný a metody uplatňování moci byly mnohdy nezákonné a násilné (potlačování opozice, cenzura). Například k rozšiřování členské základny používala taktiku zahrnování členu jiných organizací pod vlastní hlavičku bez přímého členství (Mešťánková 2006 : 3).

Dokonce například do sféry svého vlivu svévolně převzala některé pravomoci občanu obvyklé v demokraciích – například jmenování kandidátů na prezidenta a kontrolu nad stranickým systémem. Porušování demokratických principů - například zmanipulováním voleb, stanovením volební klauzule

aj., se infiltrovala do všech složek moci – výkonné, zákonodárné i soudní, které tím ztratily svou nezávislost (Nemeč (ed.) 2006 : 244). PRI udržovala svou „jednobarevnou“ vládu až do r. 2000. Teprve v závěru této dlouhodobé vládní dominance PRI došlo k postupné demokratizaci této strany, stejně jako mexického režimu. Změny postoju ve smeru demokratizace uvnitř strany se projevíly zavedením primárek, upřednostňováním místních kandidátů na významná místa , pristoupením na individuální členství, ale hlavně ovlivněním strany smerem k některým idejím sociálního liberalismu. Část členu strany však i nadále prosazovala nedemokratické metody a tvorila „ortodoxní“ proud , zatímco přívrženci transformace strany a demokratizace jejího vedení tvorili pragmatickou část. Strana je dnes víceméne centristicky orientovaná. Strana národní akce (Partido

de Acción Nacional, PAN) Tuto stranu založili mexičtí intelektuálové v r. 1939 jako protiváhu k levicové politice. Je pravostředovou demokratickou konzervativní stranou křesťanskodemokratickou,

jejíž křesťanské principy jsou zakotveny ve stranické doktríně. Její vztah k PRI byl proměnlivý. Na počátku 50. let znamenala antisystémovou opozici k vládní straně, do r. 1976 byla k PRI loajální, na počátku 90. let opět tvořila systémovou opozici, ale později po demokratických změnách v PRI s ní spolupracovala. V programu strany vždy byla obhajoba fungování právního státu a demokracie, humanismu, ochrana rodiny, morálky a víry. Hlavní ideou je národní akce. Strana je stoupencem neoliberalismu, tržního hospodářství i privatizace a deregulace (Nemec (ed.) 2006 : 247). Reformy ve straně PAN byly zaměřeny na zvýšení akceschopnosti, rozšíření voličské základny, zvýšení podpory

od soukromých podnikatelů a regionální ekonomické elity. Voliče zaujal i důraz PAN na federalismus a

odpor k vládnímu centralismu (Meštánková 2006 : 2 - 3). Stranu postihl rozkol v důsledku názorových

rozdílů tradičních vůdců PAN – panistu a nově vytvořené t. zv. nové elity - neopanistu. Strana demokratické revoluce (Partido de la Revolución Democrática, PRD) Strana má svůj původ v Demokratickém proudu (Corriente democrática) v PRI, od níž se odpojila v r. 1988 v důsledku nesouhlasu členů levicového smýšlení s neoliberální reformou strany a s její technokratizací (Meštánková 2006 : 7). Strana odmítá privatizaci, vstup cizích firem do mexické ekonomiky a hájí i velké zásahy vlády do této oblasti. Svým charakterem je to strana levicová, hlásící se k principům Mexické revoluce. Její stěžejní heslo „ Mexiko Mexicanum “ vystihuje i její umírněný

nacionalistický duch (Nemec (ed.) 2006 : 246). Strana práce (Partido del Trabajo, PT) PT je levicová strana, kterou je možno považovat až za extrémní levici vzhledem k převzetí marxisticko – leninské ideologie a proklamovanému cíli, kterým je vytvoření socialistické rovnostářské společnosti. Vznikla v r. 1990 jako koalice levicových organizací a hnutí (Meštánková 2006 : 8).

Od r. 1994 je zastoupena v Poslanecké sněmovně. Ve volbách 2006 tvořila koalici s PRD a Konvergencí (Nemec (ed.) 2006 : 243). Mexická ekologická strana zelených (Partido Verde Ecologista de México, PVEM) Strana se vyprofilovala z nevládní organizace Národní ekologická aliance . V r. 1988

se transformovala v politickou stranu a v r. 1991 byla zaregistrována. Je malou stranou, ale má zastoupení v Parlamentu od r. 2000, kdy se účastnila voleb v koalici s PAN. Tato koalice byla pro PVEM jen dočasná , neboť ji pro nesouhlas s politikou PAN opustila a ve volbách 2006 vytvořila koalici s PRI (Nemec (ed.) 2006 : 243). Ackoliv je její stranický program specificky ekologický,

obsahuje i radu aktuálních celospolečenských témat : udržitelný rozvoj, ochranu lidských, sociálních a občanských práv a j. Konvergence (Convergencia) Strana vznikla v r. 1999 odtržením od PRI. Je sociálnědemokratickou stranou a byla v r. 2000 součástí Alianza por México . Všeobecných

voleb 2006 se účastnila v koalici Por el Bien de Todos (Nemeč (ed.) 2006 : 243). Sociálně demokratická a rolnická alternativa (Alternativa Socialdemócrata y Campesina) Strana získala členy Sociálně demokratické strany (Partido Socialdemócrata, PSD), Nové aliance (Alianza Nueva) a

Fronty národní obnovy (Partido del Frente Cardenista de Reconstrucción Nacional, PFCRN) (Nemeč (

ed.) 2006 : 244). Nová aliance (Alianza Nueva) představuje liberální střed, založený akademickými

kruhy .Pri zahájení volební kampaně v roce 2006 byly na politické scéně tyto strany :

Institucionálně revoluční strana Strana národní akce Strana demokratické revoluce Strana práce Mexická ekologická strana zelených Konvergence Sociálně demokratická a rolnická alternativa Nová

aliance , přičemž některé tyto strany rezignovaly na postavení vlastního prezidentského kandidáta, což je příklad levicových stran, které podporovaly kandidáta PRD (IFE 2006).

Registrace politických stran

„Prezidentonosné“ i prezidentského kandidáta jiné strany podporující strany, případně strany nepodporující žádného prezidentského kandidáta, byly oficiálně zaregistrovány Federálním volebním institutem (Instituto Federal Electoral, IFE), založeným v r. 1996 za účelem organizace voleb a podpory plurality politického systému . Zaregistrování strany musí splňovat přísné podmínky, konkrétně periodicky jednou za tři roky se mohou pokusit splněním určitých kritérií se „definovat“ jako oficiální, čelostátní politické strany Nicméně základní předpoklady pro takový výsledek jsou, že strana musí vykazovat takový počet svých příznivců, který tvoří minimálně podíl 0,26% z celkového počtu registrovaných voličů, kteřížto příznivci a příznivkyně se museli zúčastnit posledních konaných federálních voleb, a tento počet musí zahrnovat minimálně 3 000 registrovaných příznivců alespoň v 20 státech federace. Na druhou stranu, již registrovaná politická strana se následně již nemusí přeregistrovat (ACE Project 2011)

8. Volby

8.1

Volby 1994

Z oficiálních mexických volebních dat vyplývá, že v neděli 21. srpna se uskutečnily federální volby, což znamená časový souběh voleb prezidentských, voleb 500 federálních poslanců a 96 federálních senátorů (IFE 2000).

Prezidentských voleb v Mexiku se v tomto roce zúčastnilo 9 kandidátů a kandidátek, kteřížto a kteréžto dosáhli následujících výsledků (v celostátním pořadí).

Kandidát dlouhodobě vládnoucí a dominující

[Partido Revolucionario Institucional](#), [Ernesto Zedillo Ponce de León](#)

(se ziskem

17 181 651 hlasů.

hlasů odpovídajících volebnímu výsledku 48.69%, kterýžto tímto výsledkem byl zvolen prezidentem, leč byl “derniérátorem” mnohodekadické prezidentské šňůry PRI.

Kandidát [Partido Acción Nacional](#) [Diego Fernández de Cevallos](#) (získal 9 146 841 hlasů a tedy 25.92%) by možná teoreticky měl šanci být zvolen v druhém kole, pokud by byl systém voleb prezidenta dvoukolový bez minimálního práhu generujícího prezidenta .

[Partido de la Revolución Democrática](#) a její kandidát, syn politické osobnosti a prezidenta, [Cuauhtémoc Cárdenas Solórzano](#) 5 852 134 neboli 16.59%.

Další, tentokrát kandidátkou, v pořadí byla lídryně [Partido del Trabajo](#) [Cecilia Soto](#) (970 121 hlasů,

2.75%.)

Prezidentský kandidát [Partido Verde Ecologista de México](#) [Jorge González Torres](#) (327 313 hlasů, 0.93%) byl zatím posledním prezidentským kandidátem ekologické strany PVEM, která v následujících analyzovaných dvojích volbách zvolila taktiku afilace k politickému spojení a proto nepostavení vlastního kandidáta, z trojice hlavních mexických politických stran. Zatím “vyzkoušela” PAN (v roce 2000) a PRI (v roce 2006).

mezi dalšími kandidáty byli:

lídr [Partido del Frente Cardenista de Reconstrucción Nacional](#) [Rafael Aguilar Talamantes](#) (297 901 hlasů, 0.84%),

lídr [Partido Auténtico de la Revolución Mexicana](#) [Álvaro Pérez Treviño](#) (192 795 hlasů,
0.55%),
lídryně
[Partido Popular Socialista](#) [Marcela Lombardo Otero](#) (166 594 hlasů,
0.47%)
a volebně nejméně úspěšnější kandidát [Partido Demócrata Mexicano-](#)
[Unión Nacional Opositora](#) [Pablo Emilio Madero](#) uzavíral pořadí se ziskem
97 935 hlasů, tedy
0.28%.
(IFE 2000)

8.2

Volby 2000

Federálních voleb v roce 2000 se zúčastnilo 6 prezidentských kandidátů a kandidátek:

[Alianza por el Cambio](#)

(koalice [PAN](#), [PVEM](#)) a její lídr [Vicente Fox Quesada](#) se stal v dějinách "moderního" exika prvním prezidentem mimo stranu PRI
(15 989 636 hlasů,

42.52%), kterého následoval kandidát do té doby vládně, I státosprávně dominantní

[Partido Revolucionario Institucional](#) [Francisco Labastida](#) (13 579 718 hlasů

36.11%).

Třetí místo opět "uchopila" strana PRD, nicméně tentokrát v širší koalici

[Alianza por México](#)

([PRD](#), [PT](#), [Convergencia](#), [PAS](#), [PSN](#)) [Cuauhtémoc Cárdenas Solórzano](#) 6 256 780 hlasů

16.64%).

Následovali tři další "miniaturní" kandidáti:

kandidát

[Partido Democracia Social](#) [Gilberto Rincón Gallardo](#) (592381 hlasů,

1,58%)

[Partido Centro Democrático](#) [Manuel Camacho Solís](#) (206 589 hlasů,

0,55%),

kandidát

[Partido Auténtico de la Revolución Mexicana](#) [Porfirio Muñoz Ledo](#) (156 896 hlasů a

0,42%)

(IFE 2000)

8.3

Volby 2006

Sestupná tendence počtu prezidentských kandidátů se potvrdila i v prezidentských volbách 2006, kdy se jich v této “aréně” utkalo 5.

Těsný výsledek na prvních dvou pozicích vyhrál, v době publikace této práce stále ještě, úřadující prezident

[Partido Acción Nacional](#) [Felipe de Jesús Calderón Hinojosa](#)

se získal 35,89%.

Širší, levostředová koalice

. . .

[Coalición Por el Bien de Todos](#)

([PRD](#),[PT](#), [Convergencia](#)) a její lídr [Andrés Manuel López Obrador](#)

35,33% tak skončila druhá, a to i po přepočítání hlasů (IFE 2006)

[Alianza por México](#)

([PRI](#),[PVEM](#)) [Roberto Madrazo Pintado](#) zaujala třetí místo s podílem hlasů

22,23%.

Následovala kandidátka

[Partido Alternativa Socialdemócrata y Campesina](#) [Dora Patricia Mercado Castro](#) se získal

2,71% a na “chvostu” skončil kandidát

[Partido Nueva Alianza](#) [Roberto Rafael Campa Cifrián](#)

(0,96%)

(IFE 2006)

8.4

Charakteristika politického (a společenského) systému současného Mexika optikou mezinárodního srovnání

Na Mexiko, stejně jako na většinu zemí světa, je možné nahlížet i optikou mezinárodně srovnatelných kritérií.

Statistická kvantitativní data na úrovni jednotlivých mexických států, kterážto jsou hlavním podkladem

pro závěry, které mají vyplynout z této práce, jsou samozřejmě shromažďována a analyzována i na úrovni jednotlivých zemí světa, a jako taková mohou sloužit, a také slouží k sestavování mezinárodních

srovnání, kterým občas i mainstreamová media dopřejí pozornosti v podobě (i když často bulvarizovaných a vulgarizovaných) žebříčků zemí.

Dlouhodobým předmětem zájmu autora této práce jsou právě takové statistiky, které například laikovi

právě pomocí výše zmíněných žebříčků umožní přibližnou představu o situaci Mexika v tom kterém kritériu ve srovnání s ostatními zeměmi světa.

Prostor a hlavně zadání práce ovšem neumožňuje hlubší rozbor těchto kritérií, tudíž je nutné hlavně poznamenat, že u těchto dat je velmi podstatné, zda jsou „konstruována“ podle určitých zásad (viz pasáže této práce vycházející z publikace Rabušic - Mareš 2006). Určující je i zvolená metodologie a

paradigma, ze kterého autoři či autorské týmy vycházejí. S manipulacemi, respektive účelovým zkreslováním dat ať již vládními nebo provládními, či jinak angažovanými jedinci či skupinami existují

bohaté zkušenosti.

Autor této práce považuje za nutné zmínit zejména některá mezinárodní srovnání-zejména které jsou konstruovány formou souhrnu více subindexů, respektive indikátorů.

Podobně jako pasáže této práce o mezinárodním latinskoamerickém výzkumu veřejného mínění Latinobarometru, by bylo zajisté přínosné provést analýzu časových řad, čili vývojových trendů indikátorů, či indexů v případě Mexika, nicméně se autor této práce domnívá, že na to není prostor a

souvislosti mezi vývojem těchto celomexických indikátorů a výsledky voleb by neměly průkaznou teoretickou oporu.

Zmíněn bude dle názoru autora nejtablovanější Index lidského rozvoje a taktéž vybrané indexy vztahující se k dimenzi „politická“.

Human development index (Index lidského rozvoje - dále jen HDI), publikovaný periodicky Programem

OSN pro rozvoj (UNDP), který může nabývat hodnot pro jednotlivou zemi od 0 do 1 uvádí, že

Mexiko

v roce 2010 dosáhlo hodnoty 0,750 (celosvětový průměr je 0,624 a latinskoamerický průměr 0,706)

a v

celosvětovém pořadí tak zaujímá 56. příčku ze 135 zemí světa. K časovým řadám snad lze říci tolik, že

v 90. letech se „rozevřely nůžky“ mezi latinskoamerickým průměrem HDI a Mexikem ve prospěch

Mexika, nicméně v průběhu 1. dekády 21. století se dynamika „rozevírání nůžek“ v tomto vztahu

zbrzdila. Z dílčích subindexů vyniká Mexiko zejména v subindexu „zdraví“ (0,897) a za ním poněkud

zaostává v subindexech „vzdělání“ a „příjem“ (0,687 a 0,685) (UNDP 2010)

Pro utvoření si představy, případně i zhodnocení dimenze politična zemí světa v mezinárodním srovnání

může sehrát klíčovou roli kvantitativní hodnocení politických práv a občanských svobod organizace Freedom House (ačkoliv autor této práce má výhrady k pozici určitých zemí v daném žebříčku).

Ústředním výstupem této organizace je každoroční report Freedom in the World a rovněž užším

způsobem zaměřený report Freedom of the Press. První jmenovaný výstup této organizace zahrnuje

souhrnný „kombinovaný rating“, tvořený dvěma kvantifikovatelnými rovnocennými komponentami (kteréžto jsou zase složeninami dílčích údajů nižšího řádu): komponentou občanských svobod a

komponentou politických práv. Nezávislý stát či sporné či závislé území může zaujmout pozici od 1-

tedy nejpozitivnější hodnocení do 7- nejnegativnější hodnocení. Mexiko zaujímá pro rok 2011 souhrné

hodnocení 3,0, což znamená, že v obou dílčích komponentách dosahuje hodnoty 3 a spadá tak do

střední ze tří základních kategorií měř celkové svobody . Je tedy „částečně svobodná země“.

Hodnocení

občanských svobod bylo meziročně sníženo z důvodu, kterého si monitorovací zpráva Freedom House

všímá především - tedy vzrůstající intenzity násilí páchaného drogovými gangy, jejich nátlaku na

veřejnost a pronikání do politiky a státní správy, a na druhé straně neschopnosti mexického státu a jeho

orgánů tento trend potlačit (Freedom House 2011).

Šetření Freedom of the Press pro rok 2011 umístilo Mexiko až na 130. pozici (společně s Kolumbií, Guatemalou a Egyptem) z celkového počtu 196 hodnocených zemí. Zároveň tato pozice byla poslední, která umožnila zařadit Mexiko do kategorie „částečně svobodné“ prostředí medií a nikoliv

„nesvobodné“. I zde bylo konstatováno meziroční zhoršení, zejména v důsledku eskalace míry nebezpečí

ze strany drogových gangů směrem k novinářům. A kromě toho i určité represálie vůči novinářům i ze

stran státních orgánů a části z korupce pdezřelých politiků (Freedom House 2011)

Úžeji zaměřenou dimenzi - dimenzi svobody medií - rovněž akcentuje i organizace Reportéři bez hranic (se

statutem konzultanta při OSN), která mimo jiné kvantitativním způsobem hodnotí svobodu tisku v jednotlivých zemích světa a deklaruje, že má za cíl bránit

novináře a mediální pracovníky, kteří jsou vězněni, zadržováni či postihováni v souvislosti s výkonem svého povolání, případně čelí výhrůžkám či fyzickému

napadání, či dokonce mučení. Dále tato organizace bojující proti cenzuře

a zákonům omezujícím svobodu tisku poskytuje každoroční finanční pomoc

kolegyním a kolegům v nesnázích, případně jejich rodinám. Snaží se též

zlepšovat bezpečnostní podmínky novinářům, zejména pak v oblastech konfliktů.

Výzkumná sekce organizace dokumentuje porušování svobody tisku a pracovního prostředí novinářů v různých zemích,

příčemž má vytvořenou síť regionálních analytiků či tématických analytiků

(Knoflíček 2009 podle Reporters sans Frontiers 2009)

(http://www.rsf.org/rubrique.php3?id_rubrique=280).

Kompletní mezinárodní srovnání je kvantifikováno v „Press freedom indexu“. V

edici za rok 2010 bylo hodnoceno a do pořadí seřazeno 178 zemí, přičemž Mexiko

zaujímá 136. až 137. pozici společně se Singapurem, což ovšem oproti předchozímu roku v tomto případě znamená velmi mírné zlepšení (Reporters sans Frontiers 2011).

V hodnocení mexického mediálního prostředí pak organizace deklaruje, že Mexiko se stalo

„nejnebezpečnější zemí pro novináře na západní polokouli“, za což opět připisuje hlavní

vinu drogovým gangům, korupci a neefektivitě boje centrálních orgánů proti těmto

fenoménům (Reporters sans Frontiers 2011).

Ve jmenovitém seznamu „predátorů“ svobody tisku pak organizace zmiňuje konkrétně „Drogové kartely Juaréz, Sinaloa a Gulf“ (Reporters sans Frontiers 2011).

Dalším indexem, umožňujícím vhléd do společensko-politického klimatu v konkrétní zemi, shrnutý do mezinárodního pořadí, je index vnímání míry korupce v dané zemi

Transparency International, (nevládní organizace se sídlem v Německu, zabírající se kromě kvantitativních hodnocení situace v oblasti korupce i analýzami a návrhy protikorupčních strategií), kterýžto index ovšem není jediným pozornostihodným výstupem této organizace.(Transparency International 2011).

Mexiko v samotném indexu vnímání korupce zaujímá v aktuálním hodnocení 98.pozici ze 178 hodnocených zemí (Transparency International 2011)..

Velmi zajímavým, od předchozích zmíněných ukazatelů poněkud více odlišný nástroj je i Globální barometr korupce, jehož poslední edice byla publikována v roce 2010. Jedná se o jednoduchý, mezinárodně standardizovaný, výzkum veřejného mínění v každé zemi, který klade respondentům otázku znění, zda se domnívají, že se úroveň korupce v jejich zemi v posledních 3 letech změnila, přičemž možnosti odpovědi jsou 3, a to, že se a) snížila b) zůstala stejná a za c) zvýšila. Vzhledem ke každoroční periodicitě je možné sledovat vývojové trendy názorů respondentů na tento problém. Z podstaty toho, že se jedná o výběrové šetření, samozřejmě vyplývá problém subjektivního vnímání dané problematiky individuálními respondenty, který může být ovlivněn například médií či jiným specifickým kontextem, v němž ten respondent žije (a stejně tak mohou sehrát roli individuální strategie respondentů při odpovědi, prostředí, v němž dotazování probíhá, i osobnost výzkumníka) a celkově tak možná míra exaktizace reality může být teoreticky významně nižší, než například data ze sčítání lidu. V Mexiku odpovědělo 75% respondentů na tuto otázku, že se úroveň korupce zvýšila, podle 18% zůstala stejná a dle pouhých 7% se snížila (Transparency international)

Současná mexická realita je specifický kontext, který nejspíše není možné z hlediska autora této práce podchytit v jeho komplexnosti.

Nicméně celkové poznatky může obohatit určitý vhled do jedné z mnoha dimenzí této reality, doplňující „tvrdá“ data například mexického statistického úřadu, jsou „měkká“ data z výzkumů veřejného mínění.

Pro tento účel byl zvolen výzkum mezinárodní srovnávací a periodický Latinobarometer (Latinobarómetro), a vybrané otázky, položené jeho respondentům, který umožňuje popsat, následně vyvodit a pokusit se interpretovat závěry o současném stavu mexické společnosti a politična, respektive jejích vývoji v posledních letech, a zejména, což je podle autora této práce nesmírně významné, umožňuje pohlédnout na mexickou realitu z hlediska širšího, latinskoamerického srovnání, což byl prapůvodní autorský záměr této diplomové práce.

Zmíněný výzkum je vytvářen z popudu Latinobarómetro Corporation, což je nevládní, organizace sídlící Santiago de Chile. Od roku 1995, kdy byl poprvé vygenerován a realizován v 8-i zemích, se rozšířil do 18-i zemí Latinské Ameriky s výjimkou Kuby. Edice roku 2010 zahrnovala přes 20 000 reprezentativně vybraných respondentek a respondentů.

Data z výzkumu mají za cíl ilustrovat soudobou celomexickou sociopolitickou situaci ve srovnání s latinskoamerickým průměrem.

Další interpretační možností by byla analýza časových řad postojů mexické veřejnost k vybraným otázkám, nicméně vzhledem k „nepoložení“ tématiky v centru dané práce budou ilustrativně shrnuty hlavní body aktuálního Latinobarometru.

Úvodní otázka edice 2010 zněla, a vybízela ke spontánní odpovědi, jaký je v současné hlavní problém země, ve které žijete. V celolatinskoamerickém kontextu jednoznačně převažoval problém zločinnost (27% odpovědí). Tento problém akcentovali mexičtí respondenti v nadprůměrné míře (35%). Druhý stěžejní problém, tedy nezaměstnanost, byl v Mexiku akcentován v podprůměrné míře (15% versus 19% latinskoamerický průměr). Ekonomickou situaci své země pak hodnotili jako dobrou v roce 2010 pouhých 8% mexičanů (ve srovnání s latinskoamerickým průměrem 37%). Nadprůměrný podíl mexičanů v roce 2010 rovněž % vesrus 13%) uváděl, že má velké problémy vyjít se svým příjmem. Víceméně průměrných hodnot Mexiko pak dosahovalo v podílu respondentů obávajících se, že ztratí práci a respondentů, kteří uváděli, že se v posledních 12 měsících stali obětí trestného činu. Podprůměrných hodnot pak dosahuje podíl respondentů, kteří uvádějí, že země se ubírá správným směrem (24% versus 39%). Naopak podíl lidí, kteří jsou celkově spokojeni se svým životem, dosahuje 79% oproti latinskoamerickému průměru 71%. Dále jen 15% Mexičanů se domnívá, že distribuce příjmů v zemi je spravedlivá (oproti průměru LA: 21%) (Latinobarometro 2011).

Těsnější souvislost s možností předpovědět budoucí vývoj politické situace v zemi pak umožňuje ta část výzkumu Latinobarometer, která klade například otázku, zda respondenti preferují demokratický režim či autoritářský režim, přičemž mexičtí respondenti v této dílčí otázce upřednostňují demokracii v 49% odpovědí, což je nižší číslo než latinskoamerický průměr 61%. Patrně se jedná o důsledek zjevnosti faktu, že demokratický režim v Mexiku selhává v boji proti organizovanému zločinu eskalujícímu v zejména posledních několika letech. Určité závěry lze vyvodit i ze skepse mexické veřejnosti, co se týče nezbytnosti parlamentu, a v menší míře ve srovnání s latinskoamerickým průměrem i politických stran, pro fungující demokracii (Latinobarometro 2011).

Mírně nadprůměrně v latinskoamerickém měřítku je u mexické veřejnosti zastoupen názor, že vládní politika protěže převážně jen úzkou skupinu lidí a stejně tak i názor, že zatímco zájem většiny obyvatel je víceméně ignorován, tak určití lidé či skupiny mají neúměrný vliv (Latinobarometro 2011).

Na druhou stranu, jen podprůměrné množství mexických respondentů v roce 2010 souhlasilo s tvrzením, že „prezident má kontrolu nad mediálními obsahy (Latinobarometro 2011). Což pravděpodobně souvisí s faktem, že „moc“ prezidenta je erodována faktem, že má problém prosazování své politiky získat parlamentní většinu.

Mírně znepokojivým faktem v mexickém kontextu je v kontextu LANadprůměrně pozitivní je hodnocení pro „poslední vojenskou vládu, která byla v té které zemi u moci“ (Latinobarometro 2011). Což zřejmě opět souvisí s neúspěchy vlády v boji proti organizovanému zločinu.

Potenciální podporu vojenské vlády v budoucnu ovšem připouští jen podprůměrné procento mexických respondentů (Latinobarometro 2011).

Co se týče spokojenosti mexické veřejnosti se stavem (národní) ekonomiky, se Mexiko v daném průzkumu nacházelo na posledním místě. (Latinobarometro 2011) Přičemž tento fakt mohl souviset s tím, že propad HDP v Mexiku v době světové ekonomické krize, která začala v roce 2008, byl výraznější než v drtivé většině ekonomik Latinské Ameriky (IMF 2011).

9.Základní geografická charakteristika jednotlivých států mexické federace

Pro nejobecnější kvantitativní charakteristiku, vyjádřenou plochou území daného státu v kilometrech čtverčecích a počtem obyvatel vztaženým k roku 2010, doplněným názvem metropole příslušné územní jednotky, byla použita popularizační data Mexického institutu pro statistiku a

geografii (INEGI: Cuentame 2011). Ze stejného zdroje byly převzaty i „mapky“ států seřazených dle abecedního pořadí platného v Mexiku. Krom základní části každé „mapky“ znázorňující krom obrysu státu i přibližný reliéf, respektive přibližnou výškovou členitost (byť nikoliv kvantifikovanou v legendě) a rovněž sousední území jednotky.

Menší část „mapky“ pak červeným zvýrazněním toho kterého státu zachycuje přesnou polohu státu v kontextu celé mexické federace. To vše doplňuje heraldické vyjádření každého státu (znak).

Aguascalientes (se stejnojmenným hlavním městem) se rozkládá na ploše o rozloze 5 618 km² a dle federálních statistik měl v roce 2010 1 184 996 obyvatel.

Baja California (s metropolí jménem Mexicali) tvoří severní část Kalifornského poloostrova, zaujímá plochu o velikosti 71 446 km² a statistiky hovoří v roce 2010 o počtu 3 155 070 obyvatel.

Baja California Sur (hlavní město La Paz), který pro zmenu zabírá jižní část Kalifornského poloostrova, zahrnuje rozlohu 73 922 km² s počtem obyvatel 637 026..

Campeche se stejnojmennou metropolí je územní entita o ploše 57 924 km² a domovem 822 441 obyvatel.

Coahuila de Zaragoza s metropolí Saltillo znamená území s rozlohou 151 563 km² a počtem obyvatel 2 748 391.

Colima (stejnojmenná metropole) o rozloze 5 625 km² a zalidněná 650 555 obyvateli.

Chiapas a jeho metropole Tuxtla Gutiérrez zaujímá plochu 73 289 km², a v roce 2011 jej obývalo 4 796 580 jedinců.

Stát Chihuahua se stejnojmennou metropolí a plochou 247 455 km², a počtem obyvatel 3 406 465

Federální Distrikt, tedy speciální entita Distrito Federal, plní funkci celomexické Metropole, již sídelně dominuje Ciudad de México, má rozlohu 1 485 km² a osídlení 8 851 080 obyvatel.

Durango se svojí metropolí Victoria de Durango zaujímá plošný rozměr 123 451 km² a populační rozměr činil 1 632 934.

Guanajuato se stejnojmenným entitním centrem zaujímá plochu 30 608 km² a populační kvantita nalezla své vyjádření v cifře 5 486 372.

Hidalgo se svým centrem Pachuca de Soto je rozlehlé 20 846 km² a populační početnost dosáhla hodnoty 2 665 018.

Jalisco s centrem Guadalajara se rozkládá na ploše 78 599 km² a statistiky kalkulovaly v referenčním roce s populací 7 350 682 obyvatel.

Estado de México s metropolí Toluca de Lerdo zaujímá plochu 22 357 km² ovšem může vykázat plných : 15 175 862 obyvatel za referenční rok.

Michoacán de Ocampo a jeho hlavní město Morelia zaujímá plochu 58 643 km²
a hostil 4 351 037 obyvatel.

Morelos (hl.m Cuernavaca) zaujímá plochu 4 893 km²
a disponuje populací 1 777 227 obyvatel.

Pacifický stát Nayarit s metropolí Tepic má rozlohu 27 815 km²
a populaci 1 084 979.

Nuevo Leon s metropolí Monterrey má rozlohu 64 220 km²
a populaci 4 653 458.

Oaxaca s jeho metropolí Oaxaca de Juárez je rozlehlý 93 793 km², a počet obyvatel v roce 2010
dosahoval 3 801 962.

Puebla, jehož hlavním městem je Heroica Puebla de Zaragoza, zaujímá plochu 34 290 km²
a v roce 2010 byl domovem 5 779 829 lidí.

Querétaro disponuje metropolí jména Santiago de Querétaro s rozlohou 11 684 km² a uvedeným
počtem obyvatel 1 827 937 v roce 2010.

Quintana Roo s hlavním městem Chetumal dosahuje rozlohy 42 361 km² a populační početnosti 1
325 578 .

San Luis Potosí se stejnojmennou metropolí je plošně kvatifikovatelné hodnotou 60 983 km², a
populačněš hodnotou 2 585 518 obyvatel.

Sinaloa (hl.m. Culiacán)

má rozlohu 57 377 km², a počet obyvatel vykázaný v roce 2010 činil 2 767 761.

Sonora s metropolí Hermosillo je rozlehlá plochou 179 503 km² a obdařena počtem obyvatel 2 662 480 pro rok 2010.

Tabasco (hl.m. Villahermosa) má rozlohu 24 738 km² a počet obyvatel činil 2 238 603 .

Tamaulipas (metropole Ciudad Victoria) dosahuje plochy 80 175 km², a 3 268 554 obyvatel v roce 2010.

Tlaxcala s metropolí Tlaxcala de Xicohtécatl. Vykazuje rozlohu 3 991 km² a populační kvantitu 1 169 936 obyvatel.

Veracruz de Ignacio de la Llave (hl. m.Xalapa-Enríquez) je rozlehlé 71 820 km² a populačně početné 7 643 194 obyvateli.

Yucatán s metropolí Mérida zaujímá plochu 39 612 km² a populační velikost 1 955 577 obyvatel.

Zacatecas se stejnojmenným hlavní městem je rozlehlý 75 539 km², a zalidněný 1 490 668 obyvateli.

9.Charakteristika států mexické federace z hlediska srovnání vybraných kritérií

Podrobnější, srovnávací, charakteristika mexických administrativních jednotek dle vybraných kritérií, relevantních pro téma práce, bude z důvodů zajištění přehlednosti a zjednodušení možnosti čtenářského srovnání a z něj vycházející případné analýzy bude provedena odděleně od předcházející základní geografické analýzy.

Jedním z nezbytných kroků pro naplnění a splnění zadání této práce je výběr nezávisle proměnných, respektive indikátorů, které pravěpodobně mohou ovlivňovat volební chování obyvatel zájmového území. Relevance těch kterých proměnných dle názoru autora této práci není univerzální, nýbrž je proměnlivá v prostoru a čase.

Pro případ Spojených států Mexických byly vybrány pro testování možné souvztažnosti následující proměnné:

-podíl obyvatel žijících ve městech (v matici korelační analýzy mající “popisku”, respektive “label “ Město)

-podíl obyvatel starších 5-i let hovořících indiánským jazykem (popiska “RINDIA”)

-podíl katolíků (popiska “RKATOL”)

-podíl zaměstnaných pobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy stanovené v rozhodný okamžik sčítání (popiska “RMZDAV”)

-podíl obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru ekonomiky (popiska “RPRIMA”)

-podíl obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru ekonomiky (popiska “RSEKUN”)

-podíl obyvatel zaměstnaných v terciálním sektoru ekonomiky (popiska "RTERCI")

-podíl obyvatel s vyšším vzděláním (popiska "RVZDEL")

-podíl gramotných obyvatel starších 5-i let (popiska "RGRAMO")

Vzhledem k tomu, že data INEGI, například ze sčítání lidu za mexické územní celky jsou určitým logickým způsobem seskupena, a bylo by pro účely této práce pravděpodobně neschůdné stanovit si vlastní podobu indikátorů a do nich data seskupit.

Bylo tedy nutné vybrat dané indikátory nadefinované a konstruované v té podobě, jak arbitrárně učinili tito mexičtí „statistickí“.

Ten který indikátor je nutné nahlížet v kontextu jeho specifické definice a obsah této definice může výrazným způsobem determinovat hodnoty tohoto indikátoru.

Určité pravidelnosti lze patrně vysledovat nejen mezi sociodemografickými a ekonomickými charakteristikami obyvatelstva na straně jedné a volbou určitého politického subjektu na straně druhé, leč i mezi jednotlivými sociodemografickými ukazateli navzájem, což vyplývá s otevřeného, systémem mnoha v různé míře intenzivních, a v různé míře pozorovaných, vzájemně i ve více krocích podmíněných, v prostoru a čase proměnlivých, interakcí propleteného otevřeného systému (volně interpretovaný výrok z přednášky o metodologii sociálních věd 2011).

V mexickém případě například existuje pravděpodobně pozitivní korelace mezi podílem lidí s nižším vzděláním a podílem obyvatelstva podílem obyvatelstva indiánského původu (INEGI 2011)

Určitá korelační souvtažnost je někdy i vícečetná.

-

-podíl obyvatel žijících ve městech je příklad indikátoru, u něhož je nutné brát v úvahu, jak konkrétně je definován, respektive jak je definováno město, neboť v té které zemi jsou definice statistického města dle počtu obyvatel různé- na Islandu je to v řádu stovek a v Japonsku v řádu desetitisíců. Konkrétně v Mexiku je hranice počtu obyvatel pro definici města 2 500 (přednáška předmětu Demografie na FSS MUNI 2004). Dle názoru autora je konkrétní stanovení této hranice podstatné a potenciálně diferencující výslednou sociodemografickou a ekonomickou strukturu obyvatel měst.

Celostátní podíl obyvatel Mexicka žijících ve městech v roce 2000 činil 74,64%.

Níže je seřazena míra urbanizace jednotlivých sestupně dle identifikačního čísla státu a jeho názvu.

Tento způsob řazení bude použit rovněž i u dalších vybraných sociodemoigrafických indikátorů

09 Distrito Federal	99,76
19 Nuevo León	93,41
02 Baja California	91,58
05 Coahuila de Zaragoza	89,41
15 México	86,31
06 Colima	85,59
28 Tamaulipas	85,43
17 Morelos	85,43
14 Jalisco	84,55
26 Sonora	83,09
08 Chihuahua	82,52
23 Quintana Roo	82,46
31 Yucatán	81,34
03 Baja California Sur	81,30
01 Aguascalientes	80,22
29 Tlaxcala	78,46
04 Campeche	70,99
21 Puebla	68,28
22 Querétaro de Arteaga	67,57
25 Sinaloa	67,42
11 Guanajuato	67,2
16 Michoacán de Ocampo	65,40
18 Nayarit	64,17
10 Durango	63,78
30 Veracruz-Llave	59,05
24 San Luis Potosí	59,04
12 Guerrero	55,3
27 Tabasco	53,74
32 Zacatecas	53,34
13 Hidalgo	49,33
07 Chiapas	45,69
20 Oaxaca	44,53

(INEGI 2011)

-podíl obyvatel starších 5-i let hovořících indianským jazykem-tento indikátor je příkladem indikátoru, který ne zcela přesně měří to, co by v této práci mělo být měřeno (a přesnější indikátor se bohužel nezdařilo extrahovat), neboť právo volit, na jehož základě jsou strukturovány výsledky jednotlivých politických subjektů, prezidenta nabývají mexičtí občané až od 18-i let. Proto je nutné

přijmout určitou míru zkreslení, která vyplývá z autorského předpokladu toho faktu, že z demografického hlediska jsou indiánské populace strukturovány coby poněkud “mladší”, než je mexický průměr, a tím pádem podíl v tomto indikátoru obsažené složky, které již bylo 5 let, ovšem ještě nemá právo volit prezidenta, pravděpodobně navyšuje podíl této “indiánsky” definované populace oproti tomu, kdyby byl indikátor stanoven na “-podíl obyvatel starších 18-i let hovořících indianským jazykem”. Nicméně i v rámci sednotlivých indiánských podskupin se demografická struktura (i když touto prací nepodchytitelně) liší. V souvislosti s použitým indikátorem je nutné i poznamenat, že podíl obyvatel hovořících indianským jazykem nemusí být totožný s podílem lidí “skutečného indiánského původu (který by ale pro změnu bylo nutné exaktněji definovat)”.

Celostátní podíl obyvatel starších 5 let ovládajících indiánský jazyk činí 7,13%.

31 Yucatán	37,32
20 Oaxaca	37,11
07 Chiapas	24,62
23 Quintana Roo	22,98
13 Hidalgo	17,22
04 Campeche	15,45
12 Guerrero	13,87
21 Puebla	13,04
24 San Luis Potosí	11,70
30 Veracruz-Llave	10,35
18 Nayarit	4,56
27 Tabasco	3,73
16 Michoacán de Ocampo	3,50
15 México	3,26
08 Chihuahua	3,21
29 Tlaxcala	3,15
26 Sonora	2,85
17 Morelos	2,31
25 Sinaloa	2,22
22 Querétaro de Arteaga	2,06
10 Durango	1,97
02 Baja California	1,87
09 Distrito Federal	1,83
03 Baja California Sur	1,43
28 Tamaulipas	0,71
14 Jalisco	0,71
06 Colima	0,64
19 Nuevo León	0,46
11 Guanajuato	0,26
32 Zacatecas	0,15
05 Coahuila de Zaragoza	0,15
01 Aguascalientes	0,15

(INEGI 2011)

-podíl katolíků je indikátorem náboženské dimenze struktury mexické populace, která pravděpodobně v mexických dějinách neměla takový konfliktotgenní, diferencující a polarizující vliv jako například dimenze původní (indiánské) versus nepůvodní obyvatelstvo, popřípadě dimenze ekonomická (vlastnická či příjmová). Nicméně v zemi, kde u značné části obyvatelstva má katolická církev dodnes významný vliv, a mexická historie zná politiky, kteří se katolické církvi více či méně postavil, mohla otázka postoje toho kterého politického subjektu ke katolické církvi do značné míry ovlivnit výsledky zkoumaných voleb (byť obsahová analýza postojů prezidentských kandidátů ke katolické církvi není předmětem této práce). Podíl katolíků coby indikátor náboženské dimenze mexické společnosti byl zvolen z toho prostého důvodu, že souhrnný indikátor “podíl křesťanů”, slučoval v mexickém kontextu historicky konfliktualizované skupiny náboženských

denominací: katolíků, protestantů případně i evangelíků (ačkoliv jsou přítomni ve významně menších podílech než katolíci), a tudíž by těchto více složek složeného indikátoru mohlo působit v různých, možná i protikladných směrech, což by ve svých důsledcích dle názoru autora znevěrohodnilo možnosti interpretace samotné korelace. Mohl by být vzat do analýzy rovněž I indikátor poDÍL lidí “bez vyznání”, nicméně vzhledem k relativně nezřetelné “polarizaci” nevěřících a věřících v mexiku byla dána přednost jiným indikátorům.

87,99 činil průměrný podíl obyvatel katolického vyznání v Mexiku pro rok 2000.

11 Guanajuato	96,41
01 Aguascalientes	95,64
14 Jalisco	95,38
22 Querétaro de Arteaga	95,26
32 Zacatecas	95,15
16 Michoacán de Ocampo	94,77
29 Tlaxcala	93,43
06 Colima	93,04
24 San Luis Potosí	91,95
18 Nayarit	91,82
21 Puebla	91,6
15 México	91,22
13 Hidalgo	90,77
09 Distrito Federal	90,45
10 Durango	90,36
12 Guerrero	89,19
03 Baja California Sur	89,03
19 Nuevo León	87,93
26 Sonora	87,86
25 Sinaloa	86,84
05 Coahuila de Zaragoza	86,42
20 Oaxaca	84,84
08 Chihuahua	84,64
31 Yucatán	84,28
17 Morelos	83,62
28 Tamaulipas	82,89
30 Veracruz-Llave	82,87
02 Baja California	81,42
23 Quintana Roo	73,17
04 Campeche	71,27
27 Tabasco	70,45
07 Chiapas	63,82

(INEGI 2011)

Celostátní mexický podíl 43,56% tvoří zaměstnaných pobírajících více než dvojnásobek minimální

mzdy stanovené v rozhodný okamžik sčítání je jedním z možných indikátorů významné, z dlouhodobého pohledu na historii vývoje mexické společnosti I politiky, diferenciální a konfliktualizační dimenze mexické reality, a to je ekonomická, v tomto případě příjmová, stránka věci (z dat nebylo bohužel možné extrahovat bezpochyby analyticky přínosnou kvantitativně majetkovou diferenciaci vyjádřenou majetkem jedince či domácnosti, což ovšem vzhledem k citlivosti daných dat není zřejmě obvyklé ani v jiných zemích světa). Samozřejmě, oddělení určité příjmové skupiny obyvatel od ostatních tak fakticky vytváří z určitého úhlu pohledu dichotomii, a z podstaty tohoto indikátoru tak vyplývá, že nepostihuje a nemůže postihnout podrobněji definovanou strukturu příjmů (horní decil, dolní decil a další, pro analytické účely potenciálně relevantní fakta).

02 Baja California	70,75
19 Nuevo León	65,94
05 Coahuila de Zaragoza	59,84
03 Baja California Sur	58,76
08 Chihuahua	56,16
23 Quintana Roo	55,74
26 Sonora	53,83
14 Jalisco	53,45
01 Aguascalientes	53,44
22 Querétaro de Arteaga	51,90
09 Distrito Federal	51,25
06 Colima	48,03
28 Tamaulipas	47,97
25 Sinaloa	46,43
11 Guanajuato	45,91
10 Durango	45,07
15 México	44,30
18 Nayarit	40,93
17 Morelos	40,42
16 Michoacán de Ocampo	36,89
24 San Luis Potosí	35,58
32 Zacatecas	35,57
27 Tabasco	33,58
04 Campeche	32,32
29 Tlaxcala	31,95
21 Puebla	31,35
13 Hidalgo	30,10
12 Guerrero	28,97
31 Yucatán	28,69
30 Veracruz-Llave	26,97
20 Oaxaca	23,56
07 Chiapas	19,22

Společným metodologickým problémem a problémem otázky definice pojmu v indikátorech podílu obyvatel pracujících v té které sféře národního hospodářství je především fakt, že nediferencuje například mezi příjmovými kategoriemi pracujících v rámci daného sektoru (terciální sféra: majitelé restaurací, učitelé). Rovněž není zohledněn vlastnický status pracujících v daném sektoru (primární sféra: námezdní síly, majitelé malých či větších farem). Samozřejmě tyto sektory tak obsahují strukturálně i funkcionálně rozdílné typy pracovních pozic. Struktura sektorů národního hospodářství Mexika byla v roce 2000 následující: v primárním sektoru pracovalo 15,83% zaměstnaných pracovních sil, v sekundárním 27,52% a v terciálním pak 53,35% (INEGI 2011).

-podíl obyvatel zaměstnaných v primárním sektoru ekonomiky

07 Chiapas	47,25
20 Oaxaca	41,10
30 Veracruz-Llave	31,74
25 Sinaloa	28,10
21 Puebla	27,91
27 Tabasco	27,87
18 Nayarit	27,82
12 Guerrero	26,76
13 Hidalgo	25,23
04 Campeche	24,96
16 Michoacán de Ocampo	23,70
24 San Luis Potosí	21,32
32 Zacatecas	20,68
29 Tlaxcala	18,21
31 Yucatán	17,17
06 Colima	16,98
26 Sonora	15,89
10 Durango	15,02
17 Morelos	13,52
11 Guanajuato	13,23
03 Baja California Sur	11,91
23 Quintana Roo	10,48
14 Jalisco	10,03
28 Tamaulipas	9,17
08 Chihuahua	8,87
22 Querétaro de Arteaga	8,64
01 Aguascalientes	7,37
02 Baja California	6,35
05 Coahuila de Zaragoza	5,30
15 México	5,21
19 Nuevo León	3,28
09 Distrito Federal	0,57

(INEGI 2011)

-podíl obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru ekonomiky

05 Coahuila de Zaragoza	42,38
08 Chihuahua	42,11
29 Tlaxcala	37,85
19 Nuevo León	37,63
22 Querétaro de Arteaga	36,93
02 Baja California	36,61
11 Guanajuato	36,43
01 Aguascalientes	35,32
28 Tamaulipas	33,97
14 Jalisco	31,88
15 México	31,18
10 Durango	31,14
26 Sonora	29,40
13 Hidalgo	28,73
21 Puebla	28,71
31 Yucatán	28,18
24 San Luis Potosí	27,05
32 Zacatecas	26,71
17 Morelos	26,19
16 Michoacán de Ocampo	24,85
04 Campeche	21,42
09 Distrito Federal	21,15
03 Baja California Sur	20,28
12 Guerrero	20,27
06 Colima	20,19
30 Veracruz-Llave	19,50
20 Oaxaca	19,36
27 Tabasco	18,52
18 Nayarit	17,61
25 Sinaloa	16,95
23 Quintana Roo	16,19
07 Chiapas	13,24

(INEGI 2011)

-podíl obyvatel zaměstnaných v terciálním sektoru ekonomiky

09 Distrito Federal	75,04
10 Durango	51,03
23 Quintana Roo	71,11
03 Baja California Sur	64,79
06 Colima	60,56
15 México	59,54
17 Morelos	57,88
19 Nuevo León	55,37
14 Jalisco	54,98
01 Aguascalientes	54,77
28 Tamaulipas	53,58
31 Yucatán	53,19
18 Nayarit	52,76
02 Baja California	51,77
04 Campeche	51,71
25 Sinaloa	51,33
26 Sonora	51,27
27 Tabasco	51,26
22 Querétaro de Arteaga	50,95
12 Guerrero	50,56
32 Zacatecas	49,48
05 Coahuila de Zaragoza	49,28
16 Michoacán de Ocampo	48,82
24 San Luis Potosí	48,71
11 Guanajuato	47,29
30 Veracruz-Llave	46,76
08 Chihuahua	45,47
13 Hidalgo	44,06
29 Tlaxcala	41,91
21 Puebla	41,40
20 Oaxaca	37,51
07 Chiapas	37,31

(INEGI 2011)

-podíl obyvatel s “vyšším vzděláním” dle specifické mexické klasifikace dosahuje celomexického podílu 27,57%

09 Distrito Federal	45,05
19 Nuevo León	36,90
03 Baja California Sur	35,10
26 Sonora	32,35
05 Coahuila de Zaragoza	32,00
02 Baja California	31,93
25 Sinaloa	31,65
28 Tamaulipas	31,49
15 México	30,02
17 Morelos	29,59
01 Aguascalientes	29,49
23 Quintana Roo	29,00
06 Colima	28,85
22 Querétaro de Arteaga	27,19
18 Nayarit	26,50
14 Jalisco	26,38
04 Campeche	26,23
08 Chihuahua	25,99
29 Tlaxcala	25,93
27 Tabasco	24,91
31 Yucatán	24,77
10 Durango	24,13
24 San Luis Potosí	22,59
21 Puebla	22,32
30 Veracruz-Llave	22,02
12 Guerrero	21,54
13 Hidalgo	21,38
16 Michoacán de Ocampo	19,39
11 Guanajuato	18,22
32 Zacatecas	18,08
07 Chiapas	16,05
20 Oaxaca	15,91

(INEGI 2001)

-podíl gramotných obyvatel starších 5-i let-zde je obdobný metodologický problém jako v případě podílu obyvatelstva ovládajícího indiánský jazyk, t.zn. částečný neprůnik sociodemografického ukazatele se sžtrukturou voličstva. Konkrétní věková struktura v konkrétní územní entitě, pak rovněž zkresluje situaci především tím faktem, že lze předpokládat, že menší podíly gramotných obyvatel se nachází zejména ve starších věkových skupinách, a tak pravděpodobně nižší podíl gramotných obyvatel může být zčásti odrazem věkové struktury dané územní entity. Celomexická hodnota tohoto indikátoru dosahuje 90,45%.

09 Distrito Federal	96,97
19 Nuevo León	96,58
02 Baja California	96,29
05 Coahuila de Zaragoza	96,03
03 Baja California Sur	95,69
26 Sonora	95,50
08 Chihuahua	95,12
01 Aguascalientes	95,10
28 Tamaulipas	94,80
10 Durango	94,53
15 México	93,54
14 Jalisco	93,47
06 Colima	92,75
23 Quintana Roo	92,40
29 Tlaxcala	92,14
32 Zacatecas	91,96
25 Sinaloa	91,96
18 Nayarit	90,89
17 Morelos	90,68
27 Tabasco	90,22
22 Querétaro de Arteaga	90,14
24 San Luis Potosí	88,63
04 Campeche	88,13
11 Guanajuato	87,92
31 Yucatán	87,59
16 Michoacán de Ocampo	86,00
21 Puebla	85,33
30 Veracruz-Llave	85,07
13 Hidalgo	85,02
20 Oaxaca	78,42
12 Guerrero	78,35
07 Chiapas	76,96

-podíl obyvatel narozených v jiném státě federace než ve státě současného pobytu- tento indikátor má opět strukturu nezohledňující věková omezení volebního práva, a v celomexickém měřítku podíl takto definované populace činí 17,66%

26 Sonora	56,08
23 Quintana Roo	55,47
02 Baja California	41,24
15 México	38,63
03 Baja California Sur	32,53
17 Morelos	27,71
06 Colima	25,67
28 Tamaulipas	24,65
04 Campeche	22,61
19 Nuevo León	21,58
09 Distrito Federal	21,24
22 Querétaro de Arteaga	20,29
01 Aguascalientes	19,88
08 Chihuahua	17,19
18 Nayarit	16,58
29 Tlaxcala	14,18
05 Coahuila de Zaragoza	13,83
14 Jalisco	13,21
13 Hidalgo	12,35
25 Sinaloa	11,96
10 Durango	11,29
27 Tabasco	9,44
24 San Luis Potosí	9,44
32 Zacatecas	9,26
30 Veracruz-Llave	9,11
21 Puebla	8,59
11 Guanajuato	8,36
16 Michoacán de Ocampo	8,35
31 Yucatán	6,82
20 Oaxaca	5,85
12 Guerrero	5,43
07 Chiapas	3,12

10. Teoretická východiska práce a možnosti a omezení jejich praktické aplikace na případu Mexika

Potenciální souvztažnost hledaná, respektive zkoumaná ve volební geografii, typicky mezi volebními výsledky jednotlivých politických subjektů, respektive kandidátních listin či kandidátů pod hlavičkami konkrétních politických subjektů na jedné straně, a na straně druhé mezi daty o sociální, ekonomické či demografické struktuře obyvatelstva v daném území, respektive v daném volebním obvodu, je možné měřit a interpretovat pouze způsoby, které umožňuje typ těch kterých, mnohdy svoji podstatou a interpretačními možnostmi rozličných, dat.

V podstatě se jedná o kvantitativní výzkum hromadných standardizovaných dat. Pro měření toho kterého jevu je stěžejní vědět, jak je daný jev vymezen, ohraničen, definován. Je nutné ho tedy definovat a operacionalizovat, což v případě daného typu prací je však zjednodušeno faktem, že se pracuje s již nedefinovanými pojmy a jde tak spíše o jejich analýzu, respektive rozplétání souvislostí

mezi konkrétními typy dat. (Rabušic-Mareš 2006:11)

Klíčovým pojmem, byť v této práci nepřilíš vyslovovaným, jsou proměnné a jejich, ve specifických

kontextech proměnlivé hodnoty. Jsou to logická seskupení vlastností respektive jejich hodnot (atributů).

Jsou to množiny vlastností patřících společně do nějaké širší kategorie (Rabušic-Mareš 2006:13)

Hodnoty proměnných vytvářejí de facto měřicí škály. Předmětem měření jsou různé objekty, respektive

jejich indikátory (ukazatele)

Výše zmíněnou rozdílnou podstatou dat myslí autor této práce to, že proměnné, respektive úrovně měření, se liší z hlediska vlastností svých škál a statistických operací s nimi, které umožňují.

Úrovně

měření jsou tři: nominální, ordinální a kardinální (intervalové a podílové) (Rabušic-Mareš 2006:14)
Nominální typ proměnných je možné klasifikovat, a najdou svůj obraz ve znacích, na kterých získávají

určité entity určitou pozici (buď patří či nepatří do určité kategorie jevů) (Rabušic-Mareš 2006:14)

Praktická aplikace ve volební geografii Mexika by byla například tabulka, respektive mapa, ve které by

bylo znázorněno, zda v tom kterém mexickém státě zvítězila strana PAN, PRI

, či PRD, popřípadě

dichotomický typ nominální proměnné by byl stranický leták, na kterém by státy v nichž daná strana

zvítězila, byl vyznačen z hlediska psychologie barev pozitivně působící barvou a naopak regiony, kde

by zvítězil hlavní politický rival, by byly zbarveny například hnědě.

Ordinální typ proměnných je možné navíc oproti nominálním proměnným i škálovat: entity jsou podle

svých vlastností řazeny či seřazovány podle intenzity dané vlastnosti. Jsou to proměnné, na kterých lze

určit pozici entit porovnáním s pozicemi jiných entit jako nižší či vyšší (Rabušic-Mareš 2006:14).

Praktickou aplikací mexické geografie voleb by v tomto případě mohlo být například stanovení několika

kategorií, respektive intervalu zisku té které strany v těch kterých volbách tak, jak to učinil federální

volební institut Mexika.

Kardinální typ proměnných umožňuje navíc i měření: jsou přiřazovány číselné hodnoty. Zde entity získávají pozici způsobem, který umožňuje měřit nejen jejich pořadí na stupnici, ale i distanci mezi nimi (Rabušic-Mareš 2006:14).

Právě korelační analýzy, zlatý hřeb této práce, je možné provádět pouze s kardinálním typem proměnných.

Důležitá kritéria ve volební geografii jsou i požadavky na to, aby použitá měřící technika byla relevantní, validní, reliabilní, senzitivní a přesná. Relevance znamená vhodnost použité procedury měření ve vztahu k problému. Validita se týká rozsahu, v němž měření korespondují se skutečnou vlastností, která má být měřena (Rabušic-Mareš 2006:14).

Značně nerelevantní by bylo například počítat korelační analýzu mezi výsledkem strany PRD a podílem

dětí mladších 5 let v tom kterém státě (děti samozřejmě nemají volební právo), ačkoliv by

pravidelnosti

ve výsledcích korelační analýzy mohly být vysledovány například na základě toho, že podíl dětské složky v populaci má souvztažnost například se vzdělaností, příjmovou, či etnickou strukturou dané

populace.

Otázky nad mírou validity v této práci si autor klade také: například pokud bude korelován výsledek té

které strany s podílem obyvatelstva hovořícího indiánskou řečí, nabízí se otázka do jaké míry indiánské

obyvatelstvo chodí vůbec k volbám a do jaké míry do obálky skutečně vloží lístek konkrétního volebního subjektu.

Reliabilita označuje rozsah, ve kterém dává konzistentní výsledky (zda při opakování měření je dosahováno shodných výsledků) (Rabušic-Mareš 2006:15).

Statistická data, se kterými je v této práci nakládáno jsou víceméně statická (pokud je tvůrce statistik například nereviduje). Měření počtu chvostoskoků na čtverečním metru té které lokality by mohlo mít se zachováním podmínky reliability podstatně větší problémy.

Senzitivitou se rozumí schopnost testu dávat pozitivní odpověď, jestliže daná entita má příslušnou vlastnost), specificitou pak schopnost testu dávat negativní odpověď, jestliže daná entita nemá příslušnou vlastnost). (Rabušic-Mareš 2006:15).

Vymezení území volební (ne)podpory analyzovaným územním entitám Mexika jednoznačně přiřazuje

„ortel“, zda spadají či nespádají do konkrétní kategorie.

11. Teoretická východiska volební geografie a možnosti jejich praktické aplikace na případu Mexika

Definice volební geografie a předmět jejího studia

Volební geografie je mladý obor vědy, jehož výstavba započala až asi kolem roku 1913.

Její definice zní: „Volební geografie je obor, který studuje geografické aspekty organizace,

průběhu a výsledků voleb“ (Fiala - Strmiska 2005).

Současná, pro účely této práce zvolená, „Johnstonova“ typologie zahrnuje pět základních oblastí, jenž jsou předmětem

studia volební geografie. Jsou to:

a) vztahy mezi volebním systémem a vymezováním velikosti volebních obvodů

v

závislosti na počtu voličů při prostorové organizaci voleb.

V kontextu v této práci zpracovávaných, prezidentských voleb, je z logických důvodů existence Mexické federace jediného volebního obvodů bezpředmětné zaobírat se počtem v tomto případě neexistujících volebních obvodů. Jinou a relevantní otázkou, na jiném místě práce diskutovanou, je nestejný počet registrovaných voličů i rozdílná míra volební účasti v analyzovaných územních jednotkách

a zejména pak v určitých „periférních“ částech země by mohla být i akcentována otázka fyzické dostupnosti míst „volební infrastruktury“ pro určité voliče či celé místní komunity a praktické naplňování rovnosti volebního práva ve smyslu vyvažování znevýhodnění obyvatel žijících v oblastech fyzických bariér, která jsou reálnými (avšak někdy zřejmě neodstranitelnými) překážkami výkonu volebního práva.

b) faktory podmiňující diferenciaci volebních výsledků a jejich prostorové rozložení

- především v důsledku konfliktních linií, t.zn. rozporů, kdy v nich se na rozdílných pomyslných pozicích diferencuje a z hlediska voličského chování strukturuje společnost. Mezi tyto faktory může patřit

:

rozmístění sociálních vrstev, náboženské vyznání, přítomnost národních menšin,

jazykové rozdíly, vysoká nezaměstnanost, rozdíly národních identit a další

problémy, jenž z nich mohou vyplynout . Tyto regionálně podmíněné odlišnosti

zahrnuje teorie „regional cleavage (regionální konfliktní linie)“, která se zabývá

rozdílem regionální volební podpory a celostátní volební podpory.

c) ovlivnění politických postojů a názorů při volebním rozhodování voličů v

průběhu jejich socializace v jejich životním prostředí (geografickém i mentálním) a v prostředí působnosti politických stran. Čtyři základní procesy vyjadřující tyto

vlivy jsou: susedský efekt, hlasování o sporném bodu, efekt kampaně a

efekt nákazy.

Sousedský efekt (který ale nemusí voliče motivovat jen k splynutí s danem, ale naopak i k plavbě proti proudu) není předmětem zájmu této práce, neboť by byla nutno analyzovat data, jejichž delící linie jde spíše napříč místními komunitami, než hierarchicky rozsáhlejšími entitami mexických států.

Hlasování o sporném bodu opět se může v mnoha případech projevit na lokální úrovni, ovšem v prezidentských volbách bude spíše tato dimenze umenšena. K významnějšímu ovlivnění celostátních voleb, či výsledku na regionální úrovni by mohlo dojít například v situaci, kdy by prezidentský kandidát deklaroval svůj vyhraněný postoj na určitý problém, kolem „nějž“ se soustředují lidé s vyhraněnými postoji, nebo pokud pronesl nějaký kontroverzní, nevhodný, či pro nějakou skupinu lidí hrubě urážlivý výrok.

Efekt kampaně, tedy prostorová diferenciací charakteristik volební kampaně, je v heterogenním prostoru, jako je Mexiko, poměrně značně pravděpodobná.

Efekt nákazy je pravděpodobně umocnit i masmediálně a Mexiko nemusí být výjimkou.

d) spojitost mezi prostorovou diferenciací volebních výsledků a vytvářením

zastupitelských sborů, určení rozdílů u jednotlivých typů volebních systémů

většinových a proporcionálních, rozdíl ve váze hlasu.

Z nepoměrné povahy prezidentských voleb vyplývá, že voliči se mohou rozhodovat takticky, a volit spíše „menší zlo“ než s jejich znázory korelujícího kandidáta s mizivou pravděpodobností úspěchu.

e) realizace politiky na územích s různou mírou variability moci. Vědomé

materiální protěžování politických stran či jejich kandidátů státem za účelem zvýšení

volební podpory (Pork Barrel efekt).

Otázka férovosti soutěže volebních subjektů v Mexiku je například podle mediální odezvy diskutabilní.

Přístup ke studiu volebních výsledků a prostorové variability

Podle základní představy o tom, jak nejlépe studovat volební geografii, se

v literatuře setkáváme s několika odlišnými přístupy k témuž problému a jejich aplikacemi

Jsou to kupříkladu následující přístupy:

kompozitní, kontextový, kartografický, systémový, teorie

nerovného rozvoje, teorie světového přístupu.

Všechny tyto přístupy jsou vedeny snahou najít podmínky, které umožňují vytvoření

politických orientací, a objasnit příčiny jejich regionálních diferencí.

Kompozitní přístup ke studiu je založen na domněnce, že politické orientace

jako výsledek výzkumu vyplynou ze strukturálních charakteristik jedince či

populace . U jedince se odporují konkrétně z postavení v sociální, případně i politicky specifické, struktury, u populace v regionu z procentuálního zastoupení skupiny, jež je předmětem výzkumu. Diference těchto orientací lze tedy vyčíslit z rozboru složení obyvatelstva (Kostecký - Čermák 2003: 529-30).

Kontextový přístup je nazvaný podle zaměření výzkumu na prostředí, v němž jedinec žil

a žije v době, kdy se rozhoduje, koho bude volit. V tomto přístupu je brán ohled i na

vztahy jednotlivce se skupinami i na místní historické události, které mohly přispět

k formování osobních postojů . Vliv postavení jedince v sociální struktuře je považován

za méně významný (Kostecký - Čermák 2003: 530)

V tomto přístupu byly v České republice ve výzkumu nazvaném

Vliv teritoriálně specifických faktorů na formování politických postojů ověřeny

pro české prostředí hypotézy : „Politické orientace jedince nejsou jen odrazem

různosti ve složení regionálních populací.“ a „Politické orientace jedince se nevytvářejí

bez souvislosti s prostředím, v němž žije“ (Kostecký - Čermák 2003: 531).

Kartografický přístup

První práce, kterou její autor André Siegfried uvedl v roce 1913 volební geografii ve známost odborníků, nesla název *Tabletu Politique de la France de L'Ouest sous la RepubliqueTroiseme*. Byla založena na srovnávání prostorových regionálních rozdílů ve vybraných faktorech - geologii, podnebí, ekonomice, sociální struktuře, sféře vlastnictví a j., s výsledky voleb. Informace o voličské základně čerpal z agregátních dat.

Tyto podklady mu posloužily k pochopení rozdílné podpory politických stran v odlišných regionech (Fiala - Strmiska 2005: 153).

V jeho práci nacházíme postup určování korelací mezi proměnnými faktory ve vztahu k regionálním výsledkům voleb(Kostecký - Čermák 2004:530)

K tomuto přístupu, který se používal po desetiletí, byly však i výhrady.

Bylo vytýkáno např. přeceňování lokalit, možnost zkreslení (Ecological Fallacy), snížená dostupnost dat na menších územních celcích, ale i nepřehlednost pro určení příčiny a následku při korelaci faktorů.

V současné době se za kartografický přístup považuje i využívání míry koncentrace a variability . Například statistický postup zvaný shluková analýza může být použit u volebních výsledků jako podklad k vytvoření typologie regionů. Tato metoda je vhodná i pro porovnávání voličských základů politických stran a jejich

územních rozdílů (Fiala - Strmiska:154)

Systémový přístup

Hledání nového pohledu na volební geografii přineslo v 60. - 70. letech přesvědčení, že politická orientace jedince je závislá především na jeho postavení v sociální struktuře a diference volebních výsledků vznikají právě v důsledku těchto odlišných sociálních postavení jednotlivců. Proto byly hledány strukturální charakteristiky jedince i celých společností, avšak rozdílnost možných „vzorců“ k vytváření společností v jednotlivých státech neumožňovaly jejich typologii. Někde mohlo být hlavním vysvětlujícím faktorem třídní rozložení společnosti, jinde spíše používání odlišného jazyka a j. Rovněž pro regionální odlišnosti bylo třeba nalézt specifické vysvětlení (Fiala - Strmiska 2005: 154-5)

Teorie nerovného rozvoje

Teorie nerovného rozvoje přináší poněkud modifikované vysvětlení prostorové variability volebních výsledků, a dává ji do souvislosti s rozvrstvením a diferenciací obyvatelstva podle měřitelných kritérií a dat, kterážto svá východiska aplikuje v širším, než lokálním či regionálním kontextu, tedy i na širší areály a tyto prostorové nerovnosti považuje za obecný systémový jev přítomný na různých územních úrovních (Fiala - Strmiska 2005: 155).

12. Území volební podpory a marginality

Vzhledem k tomu, že v tvůrčí činnosti volební geografii je, snad ještě více než mnohde jinde, velmi

důležitá rychlost (být u výsledků voleb pokud možno první a jako první publikovat), byly již vydána

mexickým IFE publikace k autorem této práce zpracovávaným volbám. Proto by nebylo autorsky

produktivní pokoušeti se o tvorbu map s intervalizovanými výsledky jednotlivých politických subjektů,

jak IFE již učinil (i když samozřejmě by bylo možné stanovit intervaly jiným způsobem, přesto by to

nebylo z hlediska etiky akademické práce korektní).

Vzhledem k nominální povaze vytýčení území volební podpory, území volební nepodpory, území stabilní volební podpory a území stabilní volební nepodpory, nelze v této části práce ještě použít korelační analýzu, a proto bude vybrán vzhledem ke studijnímu oboru autora této práce Regionální index lidského rozvoje jednotlivých států Mexické federace-RHDI), což je tématicky velmi relevantní index (index je z více dílčích indikátorů složený indikátor), u kterého by právě z těch důvodů, že na rozdíl od “jednoduchých” sociodemografických indikátorů zařazených do korelační analýzy této práce se skládá z více, pravděpodobně v různých “směrech” působících dílčích indikátorů by autor nechtěl interpretovat souvztažnost tohoto indikátoru a volebních výsledků prostřednictvím korelační analýzy. Proto bude provedena intervalizace analyzovaných mexických územních celků do

tří kategorií a takto kategorizované územní entity budou vždy vztaženy (byť nikoli v statisticky exaktizované) k vymezeným územím volební

podpory vybraného politického subjektu ve vybraných volbách.

Jako centrální referenční bod byl zvolen medián pořadí těchto administrativních celků podle daného ukazatele a byly

vytýčeny tři intervaly:

interval průměrné hodnoty ukazatele = medián, respektive vzhledem k lichému počtu územních celků by se měl medián nacházet mezi šestnáctým a sedmnáctým celkem v pořadí dle daného kritéria. Pro lepší představu bude vytvořen teoretický, byť nedostatečně teoreticky oporovaný „dvojmedián“ tedy 16. a 17. celek v pořadí a interval průměrné hodnoty ukazatele budou vykazovat celky v “dvojmediánu” ordinálním slova smyslu přilehlé v pořadí 12.

až 21.

interval nadprůměrné hodnoty ukazatele pak bude = 1. až 11 v pořadí

a interval podprůměrné hodnoty ukazatele = 22. až 32 v pořadí.

Pořadí jednotlivých územních entit Mexika s hodnotou souhrnného regionálního HDI pro rok 2004:

1 Distrito Federal 0.8837

2 Nuevo León 0.8513

3 Baja California 0.8391

4 Coahuila 0.8356

5 Chihuahua 0.8340

6 Baja California Sur 0.8332

7 Quintana Roo 0.8296

8 Aguascalientes 0.8271

9 Campeche 0.8263

10 Sonora 0.8253

11 Tamaulipas 0.8246

12 Colima 0.8097

13 Querétaro 0.8087

14 Jalisco 0.8056

15 Durango 0.8045

16 Morelos 0.8011

17 Sinaloa 0.7959

18 Estado de México 0.7871

19 San Luis Potosí 0.7850

20 Yucatán 0.7831

21 Tabasco 0.7800

22 Guanajuato 0.7782

23 Nayarit 0.7749

24 Tlaxcala 0.7746

25 Zacatecas 0.7720

26 Puebla 0.7674

27 Hidalgo 0.7645

28 Michoacán 0.7575

29 Veracruz 0.7573

30 Guerrero 0.7390

31 Oaxaca 0.7336

32 Chiapas 0.7185

Mexický průměr 0.8031

(UNDP 2007:23)

Vytýčení území volební podpory je metoda, jak zjistit území, na nichž má daná strana rozhodující intenzitu volební podpory. Oblasti, které představují koncentraci více než 50 % z celkového počtu

hlasů

získaných stranou v daných volbách, nazýváme území volební podpory politických stran. Pro každou politickou stranu v těch kterých volbách jsou dle této metody obce sestupně seřazeny podle relativní hodnoty volební podpory (podíl získaných hlasů). Podle této řady, vyjadřující pokles intenzity volební podpory, jsou načítány absolutní počty hlasů až do výše 50 % z celkového počtu hlasů získaných stranou. Jedná se o oblasti, kde sociální, ekonomické a kulturní klima určitým způsobem determinuje orientaci na politické síly, které se mu svou programovou linií nejvíce přibližují (Jehlička – Sýkora 1991: 84).

Analogicky k tomuto postupu lze odvodit území volební marginality. V něm strana získává méně než 10 % absolutního počtu hlasů (Balík - Čiháková 2008).

Neboli území volební marginality je ve volební geografii – „chybění“ volební podpory v daném území. Pro vymezení volební marginality toho kterého volebního subjektu použijeme seřazení procentuálních zisků voličských hlasů u každé politické strany jednotlivě, a to tentokrát od nejnižší hodnoty. Pak k těmto hodnotám přiřadíme absolutní hodnoty počtu hlasů pro stranu a přičítáme tak dlouho, až se součet blíží jedné desetině součtu všech hlasů této strany v souboru všech analyzovaných území (součet musí zůstat menší než je číselná hodnota jedné desetiny všech hlasů posuzované strany). O jednotlivém vymezeném území, jejíž hodnoty jsme použili, řekneme, že zde příslušná politická strana nenalézá voličskou podporu (Knoflíček 2011 dle Balík a Čiháková: 2008).

Průnik území volební podpory ve více za sebou jdoucích analyzovaných volbách se pak nazývá území

stabilní volební podpory a opět analogie k tomuto postupu znamená území stabilní volební marginality/nepodpory Jehlička a Sýkora:1991: 84/ Balík a Čiháková: 2008).

Ačkoliv k tomu v této práci nakonec nedošlo, tak i „malé“ a do prezidentské volební soutěže fakticky významně nezasahující politické strany, by mohl být zařazen alespoň do začátku obecnější části praktického jádra práce, tedy stanovení území volební podpory a území stabilní volební podpory z důvodu testování hypotézy, zda určitá heterogenita mexické společnosti našla svůj odraz v podobě vyhraněného (byť z hlediska celostátní podpory nepříliš úspěšného) politického subjektu, který by byl z hlediska regionální volební (ne)podpory specificky alokovan. Rovněž by, pokud by bylo k dispozici více případů, bylo zajímavé vysledovat možný regionalismem determinovaný efekt kandidáta v mexickém prostředí.

Území volební marginality a území stabilní volební marginality byla opět vymezena jen pro tři „nejsilnější“

politické subjekty Mexika z důvodu předpokladu, že by vytýčování marginální území z takto

nízkého základu mohlo býti shledáno

nerrelevantním a navíc by pravděpodobně ani při tomto nízkém základu nemohlo posloužit jako zdroj dat pro další potenciální analýzu.

Práve fenomén “nízkého základu” zisku “malých” politických stran způsobil, že autor této práce tyto strany nezařadil ani do korelační analýzy.

1. Co se týče územního vytýčování, je nutné zmínit obecný a logický fakt, který leckomu může připadat samozřejmý, a to je otázka počtu vytýčených územních jednotek pro konkrétní stranu v konkrétních volbách. Jejich počet se může lišit, a jak je níže patrné, také se skutečně liší. Tento fakt pravděpodobně souvisí se dvěma základními faktory: s prostorovou diferenciací výsledku volebního subjektu a s prostorovou diferenciací počtu obyvatel (v praxi však spíše obyvatel, kteří se zúčastnili voleb).¹ K prvnímu případu lze říci tolik, že (pro lepší představu za předpokladu vzájemně sstejného počtu zúčastněných voličů) s mírou procentuálně excentrického zisku koncentrovaného do jedné nebo několika málo územních jednotek, díky čemuž by výsledek tendoval k menšímu počtu vytýčených jednotek, a nebo naopak k poměrně málo diferenciovaném volební výsledkům, což by vedlo k vyššímu potenciálnímu počtu vytýčených území.

Území volební podpory jednotlivých mexických politických subjektů

Řazeno od nejvyššího procentuálního podílu zisku hlasů.

Uváděn vždy název dominantního politického subjektu v případné koalici

strana PAN 1994

stát: Jalisco

Yucatan

Nuevo Leon

Sonora

Aguascalientes

Baja California

Baja California Sur

Queretaro

Coahuila

Sinaloa

Colima

Guanajuato
Quintana Roo
Chihuahua
Durango
Distrito Federal

strana PRI 1994

stát: Zacatecas

Chihuahua
Hidalgo
San Luis Potosí
Nayarit
Queretaro
Baja California Sur
Tabasco
Campeche
Guanajuato
Tlaxcala
Quintana Roo
Yucatan
Veracruz
Puebla
Durango
Colima
Sinaloa
Oaxaca
Morelos
Baja California
Querrero
Coahuila
Nuevo leon

strana PRD 1994

stát: Michoacan
Guerrero
Tabasco
Chiapas
Oaxaca
Veracruz
Campeche
Distrito Federal
Morelos

Volby v roce 2000

PAN
Guanajuato
Aguascalientes
Jalisco
Queretaro
Sonora
Baja California
Nuevo León
Coahuila
Chihuahua
Colima
Tamaulipas
San Luis Potosí
Yucatán
Quintana Roo
Morelos
Mexico

PRI
Sinaloa
Nayarit
Yucatán
Durango
Hidalgo
Chiapas
Oaxaca
Guerrero
Chihuahua
Campeche
Puebla
Tamaulipas
Nuevo León

Tabasco
San Luis Potosí
Zacatecas
Coahuila
Veracruz

PRD
Michoacán
Guerrero
Tabasco
Baja California Sur
Distrito Federal
Chiapas
Oaxaca
Zacatecas
Morelos
México
Nayarit
Quintana Roo
Hidalgo

Volby v roce 2006

PAN
Guanajuato
Sonora
Jalisco
Nuevo León
Queretaro
San Luis Potosí
Baja California
Aguascalientes
Yucatán
Chihuahua
Durango
Coahuila
Colima
Tamaulipas

PRI
Tabasco
Nayarit
Chiapas
Yucatán
Oaxaca
Colima
Chihuahua
Campeche
Nuevo León
Quintana Roo
Sinaloa

Durango
Guerrero
Coahuila
Tamaulipas
Hidalgo
Veracruz

PRD
District Federal
Tabasco
Guerrero
Oaxaca
Morelos
Tlaxcala
Mexico

Území volební marginality mexických politických stran :
(pořadí od nejmenšího procentuálního podílu zisku hlasů)
Uváděn vždy název dominantního politického subjektu v případné koalici
Volby v roce 1994

PAN
Tabasco
Guerrero
Chiapas
Oaxaca
Michoacán

PRI
Sonora

PRD
Nuevo León
Yucatán
Querétaro
Chihuahua
Baja California Sur
Jalisco
Baja California
Guanajuato
Aguascalientes

Volby v roce 2000

PAN
Guerrero
Sinaloa
Tabasco
Chiapas
Oaxaca
Michoacán

PRI
Distrito Federal

PRD
Yucatán
Jalisco
Nuevo León
Guanajuato
Chihuahua
Aguascalientes
Querétaro

Volby v roce 2006

PAN

Tabasco
Guerrero
Oaxaca
Chiapas
Nayarit
Hidalgo
Distrito Federal

PRI

Distrito Federal
Tlaxcala
Morelos
Baja California Sur
México

PRD

Guanajuato
Yucatán

13.Korelační analýza

Pomocí dané metody lze zjistit míru souvztažností mezi určitými typy dat, v případě této práce typicky mezi hodnotami sociálních, ekonomických, respektive demografických indikátorů a jejich prostorové diference v mexických federálních administrativních jednotkách coby „nezávisle proměnnou“ a volebními výsledky mexických politických subjektů v těchto administrativních

jednotkáchcoby „závisle proměnnou“

Tato kvantifikovaná míra v závislosti na výsledcích výpočtu na základě zadaných dat nabývá hodnot z intervalu (-1; 1). Pokud některé z těchto dvou krajních hodnot dosahuje, pak lze tvrdit, že se jedná o dokonalou závislost, jak v pozitivním (+), tak negativním (-) smyslu.

Koeficient je do značné míry ovlivněn odlehlými hodnotami (outliers, “úletáci”).

Jeho hodnoty a interpretace jednotlivých vztahů dvou proměnných lze podle jeho hodnot rozložit na: 0,01 – 0,09 – triviální, žádná, 0,10 – 0,29 – nízká až střední, 0,30 – 0,49 – střední až podstatná, 0,50 – 0,69 – podstatná až velmi silná, 0,70 – 0,89 velmi silná, 0,90 – 0,99. téměř perfektní (Pink-Voda 2011, Rabušic-Mareš 2006).

Vedlejšími efekty provedení výpočtu korelační analýzy zásadní pro tuto práci, nicméně kontext práce potenciálně velmi efektivně osvětujícími, rozšiřujícími a obohacujícími, bylo změření míry vzájemné korelace mezi jednotlivými sociálními, ekonomickými a demografickými ukazateli mexické populace v její prostorové variabilitě navzájem, stejně jako korelace mezi výsledky po sobě následujících prezidentských voleb.

Tab. 1 a

	Correlations						
	RPAN00X	RPRI00X	RPRD00X	RI	RPAN06	RPRI06	RPRD06
Rměsto	0,365 0,04	0,023 0,899	-0,198 0,278		0,425 0,015	-0,323 0,072	-0,278 0,123
RINDIA	-0,144 0,431	0,09 0,624	0,196 0,281		-0,521 0,002	0,361 0,043	0,37 0,037
RKATOL	0,072 0,694	-0,007 0,969	-0,052 0,776		0,362 0,042	-0,444 0,011	-0,229 0,206
RMZDAV	0,164 0,371	-0,171 0,35	-0,382 0,031		0,561 0,001	-0,239 0,187	-0,433 0,013
RPRIMA	-0,363 0,041	0,032 0,863	0,234 0,196		-0,494 0,004	0,416 0,018	0,359 0,044
RSEKUN	0,42 0,017	0,067 0,714	-0,197 0,281		0,67 0	-0,387 0,029	-0,559 0,001
RTERCI	-0,069 0,709	-0,238 0,189	-0,283 0,116		0,09 0,625	-0,132 0,47	0,022 0,903
RVZDEL	0,105 0,569	-0,136 0,459	-0,284 0,115		0,286 0,113	-0,275 0,127	-0,102 0,578
RGRAMO	0,159 0,385	-0,135 0,463	-0,3 0,095		0,406 0,021	-0,271 0,133	-0,271 0,134
RMIGRA	-0,087 0,634	-0,37 0,037	-0,396 0,025		0,138 0,451	0,269 0,137	-0,036 0,846

Tab. 1 b

	Correlations						
	RPAN00	RPRI00	RPRD00	RIRPAN94	RPRI94	RPRD94	
Rměsto	0,635 0	-0,455 0,009	-0,37 0,037		0,669 0	-0,438 0,012	-0,37 0,037
RINDIA	-0,528 0,002		0,33 0,065		-0,537 0,002	0,189 0,302	0,455 0,009
RKATOL	0,267 0,139	-0,319 0,075	-0,177 0,332		0,222 0,222	0,071 0,7	-0,313 0,081
RMZDAV	0,658 0	-0,41 0,02	-0,43 0,014		0,747 0	-0,186 0,308	-0,603 0
RPRIMA	-0,738 0	0,539 0,001	0,424 0,016		-0,666 0	0,264 0,144	0,548 0,001
RSEKUN	0,692 0	-0,208 0,253	-0,589 0		0,513 0,003	-0,045 0,806	-0,551 0,001
RTERCI	0,306 0,088	-0,385 0,029	-0,111 0,545		0,486 0,005	-0,272 0,132	-0,25 0,168
RVZDEL	0,428 0,015	-0,325 0,069	-0,225 0,216		0,627 0	-0,341 0,056	-0,31 0,084
RGRAMO	0,523 0,002	-0,343 0,055	-0,293 0,104		0,658 0	-0,258 0,154	-0,481 0,005
RMIGRA	0,429 0,014	-0,413 0,019	-0,155 0,397		0,419 0,017	-0,04 0,827	-0,293 0,104

Technická poznámka: zásadním vyjádřením míry korelace u každé dvojice dat je první řádek, přičemž druhý řádek jen stanovuje míru pravděpodobnosti, se kterou je tato míra korelace určena (Rabušic- Mareš 2006)

Co se týče volebních výsledků vítězné strany PAN, tedy jejího prezidentského kandidáta, v roce 2006, byla zjištěna podstatná až velmi silná míra pozitivní korelace mezi jejími výsledky a podílem lidí pracujících v sekundární sféře deekonomiky, stejně jako podílu pracujících pobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy, a střední až podstatná míra pozitivní korelace mezi jejími volebními výsledky a podílem městského obyvatelstva, a stejně tak i mírou gramotnosti, a rovněž i podílem katolíků

Naopak podstatná až velmi silná míra negativní korelace byla zaznamenána mezi výsledky kandidáta strany PAN a „podílem indiánů“, a střední až podstatná míra negativní korelace s podílem pracujících v primární sféře.

Volební výsledky kandidáta Institucionální revoluční strany

v roce 2006 pak vykazují míru pozitivní korelace v intervalu „střední až podstatná“ v souvislosti s „podílem indiánů“ a podílem pracujících v primárním sektoru.

Naopak střední až podstatná negativní korelace byla zjištěna v souvislosti s podílem katolíků, podílem pracujících v sekundární sféře a podílem městského obyvatelstva.

Volební zisky strany PRD v roce 2006

vykazují střední až podstatnou míru pozitivní korelace s „podílem indiánů“ a podílem pracujících v primární sféře. Naopak negativní korelace v míře podstatné až velmi silné byla zaznamenána v souvislosti s podílem lidí pracujících v sekundární sféře a v míře střední až podstatné v souvislosti s podílem lidí pobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy.

Volební zisky strany PAN v roce 2000 vykazoval podstatnou až velmi silnou míru korelace s podílem pracujících v sekundární sféře, s podílem lidí pobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy, s podílem městského obyvatelstva, a rovněž s s podílem gramotného obyvatelstva. Střední až podstatnou míru pozitivní korelace pak vykazoval s podílem obyvatel s vyšším vzděláním a rovněž i s podílem obyvatel narozených v jiné mexické administrativní územní jednotce než aktuální bydliště. Naopak negativní míru korelace vykazoval v míře podstatné až velmi silné vztah k podílu obyvatelstva ovládajícího indiánský jazyk a podílu obyvatelstva pracujícího v primární sféře.

Volební výsledek 8Institucionální revoluční strany strany v roce 2000 pak vykazoval pozitivní korelaci v míře střední až podstatné s podílem obyvatel pracujících v primárním sektoru ekonomiky. Naopak v míře střední až podstatné byla zaznamenána negativní korelace v souvislosti s podílem městského obyvatelstva, s podílem osob s vyšším vzděláním, s podílem gramotných osob, s podílem obyvatel pobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy, s podílem migrantů, s podílem osob pracujících v terciální sféře i s podílem katolíků.

Volební zisky „tábora“ kandidáta PRD pak v roce 2000 vykazovaly pozitivní střední až podstatnou míru korelace s podílem lidí pracujících v primární sféře a rovněž i s „podílem indiánů“.

Naopak negativní míru korelace vykazovaly s p=odílem lidí pracujících v sečkundární sféře a s mírou urbanizace.

Volby v roce 1994, tedy v období, které ještě například Dieter Nohlen neoznačuje za „demokratické“, znamenaly pro stranu PAN pozitivní míru korelace v míře velmi silné s podílem lidí bobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy, a v míře podstatné až velmi silné s podílem městského obyvatelstva, s vyšším vzděláním, vyšší mírou gramotnosti a vyšším podílem migrantů.

Negativní míru karelace pak výsoledky PAN vykazovaly s p=odílem obyvatel pracujících v primární sféře a rovněž pak i s podílem indiánů.

Institucionální revoluční strana pak v době svého „askomírajícího posledního prezidentského vítězství“ nevykazovala pozitivní míru korelace v míře vyšší než střední až podstatné s žádným „indikátorem“ a negativní míru korelace pak v míře střední až podstatné vykazovala jen s vyšším podílem městského obyvatelstva a rovněž i svyšším podílem lidí ve vyšších vzdělanostních kategoriích.

Strana PRD pak v roce 1994 vykazovala pozitivní míru korelace v míře střední až podstatné s vyšším podílem obyvatel pracujících v primárním sektoru a s vyšším podílem „indiánů“.

Naopaki míru negativní korelace vykazuje pro tento rok voleb v míře podstatné až velmi silné s vyšším podílem lidí pobírajících více než dvojnásobek minimální mzdy a s podílem pracujících v sekundárním sektoru, zatímco pak v míře střední až podstatné vykazuje negativní korelaci s vyšších podílem gramotných obyvatel, obyvatel s vyšším vzděláním, s vyšším podílem městských obyvatel a taktěž i s podílem katolíků.

Závěr: Potenciální dimenze a subdimenze výzkumu volebního chování nikoliv pouze mexické společnosti z pohledu volební geografie skýtají mnoho neprobádaných, nebo alespoň důsledným způsobem nepublikovaných zjištění, a rovněž možností interdisciplinárních „fúzí“ obohacujících pohled na danou problematiku.

Pohled na historický kontext mexické reality i laika varuje, že nedialog a nehledání konsensu spojený s bezohledným prosazováním partikulárních (v mexickém případě zřejmě primárně exonomických) skupinových či individuálních zájmů může zásadním a dlouhodobým způsobem podvázat rozvoj země (respektive zemí) a konfigurovat tak stav permanentní nestability, na individuálnější úrovni provázený nízkou mírou interpersonální důvěry a ve svém důsledku chronicky kontraproduktivně působící, a to jak na jedince, rodiny, místní komunity i různě definované a různě sebepojímané společenské skupiny, a to v duchovním, a jsem přesvědčen, že ve svých důsledcích nakonec mimo jiné i ekonomickém slova smyslu., O degradaci, či uzemňování rozvoje duchovního, tvůrčího, sociálního, kulturního i dalších druhů kapitálu nemluvě.

Bezpochyby zajímavé pole působnosti dalšího výzkumu skýtá prostorová diferenciacie struktury mexického obyvatelstva dle určitých znaků, což konec konců také může být předmětem korelační analýzy v rámci těchto jednotlivých znaků navzájem.

Lze identifikovat i další, byť nejspíše, co se týče jejich vyjasnění jejich nejvlastnějších definic a stanovení pokud možno co nejadekvátnější metod měření potenciálních souvztažností (například charakteristiky od sídelní struktury na makroúrovni typu hustota zalidnění a typ zástavby, až po mikróroveň infrastruktury vybavení bytového či domovního fondu jednotlivých domácností).

Klíčovým, a někdy podceňovaným, dílčím korálkem náhrdelníků volebně geografických prací by mělo být i stanovení teoreticko-metodologických postupů a pečlivá předběžná analýza možností aplikace nástrojů volební geografie nja konkrétní příklad území výzkumného zájmu, stejně jako volba sebeidentifikace ve spleti volebně - geografických přístupů a v neposlední řadě analýza možností inovace metodologické praxe či teoretických přístupů na základě specifík daného přístupu.

Záměrně bylo zvoleno pokud možno co nejméně výzkumnicky obráběné nářadí, a právě proto bylo zvoleno Mexiko. Což znamenalo přijmout riziko, že zadání, které si autor zvolil sám s laskavým dobrozdáním vedoucího diplomové práce, může ze svých skrytých hlubin vyvrhnout úskalí, na které je naraženo až během pilné práce na diplomové práci. Kladné a záporné stránky možností praktické aplikace postupů odzkoušených v české a slovenské bibliografii převážně na parlamentních volbách v parlamentních demokraciích, popřípadě volbách druhého řádu zejména v evropských zemích.

Právě fakt, který si autor již v roce 2008 vytýčil jako předmět zkoumání . tedy konkrétně analýzu vývoje volebních výsledků , vyjevil značnou míru zkreslení díky perzonalizaci prezidentských voleb v kombinaci se zákazem znovuzvolení prezidenta coby významného spolutvůrce aktuálních voličských preferencí politických stran, a tím občas diskontinuitním děním, značně znerlevantnil možnosti interpretace. Ale jak říká pan profesur Rabušic: “I poznání že něco je těžce měřitelné či dokonce neměřitelné, popřípadě nepotvrzená, či v realitě dokonce invertovaná

hypotéza předpokladu vztahu mezi proměnnými, je z hlediska vědeckého nesmírně důležité poznání”.

Každopádně z matice korelace mezi výsledky politických subjektů a sociodemografických indikátorů vyplývá, že tyto se mezivolebně mění, avšak mnohdy nikoliv liteárně, a lze se v tuto chvíli jen dohadovat, do jaké míry to bylo ovlivněno skutečným praktickým dopadem vládní politiky na jednotlivé dílčí elementy sociální struktury, a nakolik jsou změny voličských preferencí jen výslednicí subjektivního očekávání voličů od jimi voleného, či jimi naopak odmítaného politického subjektu. A nakolik oprávněně voliči viní vládní politiku z trajektorie vývoje své osobní či ekonomické, nebo nakolik vkládají očekávání do opozičního zdání “nového větru.”

Vzhledem ke strukturaci mexického vládnutí je poravděpodobně hlavní dělicí linie mexické politiky především dichotomizovaná ve smyslu “vláda versus opozice” , a až v druhém plánu trichotomizovaná ve smyslu tří hlavních relevantních stran (PAN, PRI, PRD).

Byť současná kogresiální konstelace nutí prezidenta a jeho stranu PAN uzavírat příležitostné koalice jak s PRD, tak i s PRI.

Míry pozitivní či negativní korelace dvou korelovaných skupin dat jsou někdy poměrně vfyhrané, někdy naopak nikoliv, což pravděpodobně závisí na míře polarizace, respektive vzdálenosti pozic na pomyslném poli postojů, k té které určité otázce mezi jednotlivými segmenty společnosti včetně s nimi nerozporných politických elit a s jejich obdobným způsobem strukturovanými odpůrci na straně druhé.

Do otevřeného systému mnoha často neměřitelných proměnných, determinujících volební chování také zasahují i bezprecedentní faktory, jako světová ekonomická krize posledních let či eskalující násilí drogových gangů.

Seznam použité literatury a elektronických zdrojů:

Literatura:

Pink Michal: *Současné přístupy k volební geografii*. In: FIALA, Petr; STRMISKA, Maxmilián. *Víceúrovňové vládnutí : teorie, přístupy, metody*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 267 s. ISBN 8073250748.

KAŠPAR, Oldřich; MÁNKOVÁ, Eva. *Dějiny Mexika*. 2. vyd. Praha : NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. s. ISBN 9788071063407.

MĚŠŤÁNKOVÁ, Petra: Přednáškové prezentace k předmětu Přechody k demokracii v Latinské Americe, Olomouc 2006

NĚMEC, Jan, ed.: *Politické systémy Latinské Ameriky 1. vyd* --Praha : Oeconomica, 2006. 385 s., ISBN 80-245-1107-X (brož.)

NOHLEN, Dieter: *Elections in the Americas Vol. 1 North America, Central America and the Carribean.*, Oxford 2005

Elektronické zdroje:

Freedom house: Country profile:Mexico online
(<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&year=2011&country=8091>) (cit. 21. 7. 2011)

Freedom House: Freedom in the World 2010 online)
(<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=251&country=7876&year=2010>) (cit. 21. 7. 2011)

Freedom House: Freedom of the Press 2010 online

<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=251&country=7876&year=2010> (cit. 21. 7. 2011)

Popularizing Mexican data portal of Institute for Statistics and Geography, INEGI (on-line), DF Mexico Publishing

<http://cuentame.inegi.gob.mx/monografias/default.aspx?tema=me>

(cit. 21. 7. 2011)

Federální volební institut Mexické federace- Instituto federal electoral (IFE): Dokument s výsledky mexických prezidentských voleb. 1994. DF Mexico:IFE Publishing

(cit. 21. 7. 2011)

http://www.ife.org.mx/documentos/RESELEC/nuevo_1994/pres_94/nac_edo/nac_pre_94.html

Federální volební institut Mexické federace- Instituto federal electoral (IFE): Dokument s výsledky mexických prezidentských voleb. 2000. DF Mexico:IFE Publishing

(cit. 21. 7. 2011)

http://www.ife.org.mx/documentos/RESELEC/esta2000/comp_test/reportes/centrales/Presidente.html

Federální volební institut Mexické federace- Instituto federal electoral (IFE): Dokument s výsledky mexických prezidentských voleb. 2006. DF Mexico:IFE Publishing

(cit. 21. 7. 2011)

<http://www.ife.org.mx/documentos/Estadisticas2006/presidentet/nac.html>

Reporters sans Frontiers online. různé dokumenty (online)

<http://en.rsf.org/press-freedom-index-2010,1034.html>

<http://en.rsf.org/report-mexico,184.html>

<http://en.rsf.org/predator-sinaloa-gulf-and-juarez-cartels,37207.html>

(cit. 21. 7. 2011)

United Nations Development Programme (UNDP): Human development report 2010 online

<http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/MEX.html>

(cit. 21. 7. 2011)

United Nations Development Programme (UNDP)::Report on Mexico 2007 (online)

<http://hdr.undp.org/en/reports/national/latinamericathecaribbean/mexico/IDH-Mexico-2006-2007.pdf> (cit. 21. 7. 2011)

Latinobarometro: Latio American international comparative survey (online)
www.latinobarometro.org/report2010 (cit. 21. 7. 2011)